

ΜΕΛΕΤΗ LOGISTICS (μέρος Α')

Στα πλαίσια υλοποίησης του έργου:

Δράσεις εξωστρέφειας και προβολής των νησιωτικών επιχειρήσεων του
Αιγαίου και της Κύπρου με το Ακρωνύμιο ΣΥΝ-ΠΡΑΤΤΩ
του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας
ΕΛΛΑΔΑ – ΚΥΠΡΟΣ 2007-2013

Αντικείμενο μελέτης:

Εξαγωγή τροφίμων και ποτών προς τη Ρωσία για τις επιχειρήσεις της
περιοχής εφαρμογής (Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφέρειας Βορείου
Αιγαίου και Κύπρου).

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΕΡΓΟΥ:

Α. ΑΛΕΞΙΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε.

«ΕΞΕΛΙΞΙΣ» Σύμβουλοι Ανάπτυξης Επιχειρήσεων

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ:

ΔΙΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ Α.Ε.

«TREDIT S.A.»

ΙΟΥΛΙΟΣ 2013

Περιεχόμενα

Προοίμιο	4
Εισαγωγή.....	5
Πακέτο Εργασίας 1.1: Προσδιορισμός & ανάλυση επιλέξιμης περιοχής του έργου. Ολοκληρωμένη διερεύνηση των δυνατοτήτων αποστολής τροφίμων και ποτών γενικά από την περιοχή του προγράμματος, αλλά και ειδικότερα από συγκεκριμένα νησιά προς τη Ρωσία	7
1. Προσδιορισμός & ανάλυση ιδιαιτεροτήτων επιλέξιμης περιοχής προγράμματος και περιοχής εφαρμογής έργου «Συν-Πράττω»	8
1.1 Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.....	12
1.1.1 Περιφερειακή Ενότητα Λέσβου.....	12
1.1.2 Περιφερειακή Ενότητα Λήμνου	12
1.1.3 Περιφερειακή Ενότητα Χίου	12
1.1.4 Περιφερειακή Ενότητα Σάμου	13
1.1.5 Περιφερειακή Ενότητα Ικαρίας	13
1.2 Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.....	14
1.2.1 Περιφερειακή Ενότητα Καλύμνου.....	14
1.2.2 Περιφερειακή Ενότητα Καρπάθου	16
1.2.3 Περιφερειακή Ενότητα Κω	16
1.2.4 Περιφερειακή Ενότητα Ρόδου	17
1.3 Κύπρος.....	19
1.3.1 Επαρχία Αμμοχώστου (νότια).....	19
1.3.2 Επαρχία Λάρνακας	19
1.3.3 Επαρχία Λεμεσού.....	20
1.3.4 Επαρχία Λευκωσίας (νότια).....	21
1.3.5 Επαρχία Πάφου	23
2. Δυνατότητες αποστολής προϊόντων από την περιοχή εφαρμογής προς τη Ρωσία	24
2.1 Υποδομές μεταφορών (λιμένες – αερολιμένες).....	24
2.1.1 Λιμένες Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.....	24
2.1.1.1 Λιμένας Μυτιλήνης (Λέσβος)	24
2.1.1.2 Λιμένας Μύρινας (Λήμνος).....	24
2.1.1.3 Κεντρικός Λιμένας Χίου.....	25
2.1.1.4 Εθνικός Λιμένας Σάμου	25
2.1.2 Λιμένες Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.....	27
2.1.2.1 Λιμένας Ρόδου	27
2.1.2.2 Κεντρικός Λιμένας Πηγάδια (Κάρπαθος)	28
2.1.2.3 Νέος Λιμένας Διαφανίου (Κάρπαθος)	28
2.1.2.4 Λιμένας Κω.....	28
2.1.2.5 Λιμένας Καλύμνου	29
2.1.2.6 Νέος Λιμένας Αστυπάλαιας.....	29
2.1.3 Λιμένες Κύπρου	30
2.1.3.1 Λιμένας Λάρνακας.....	30
2.1.3.2 Νέος Λιμένας Λεμεσού.....	30
2.1.3.3 Λιμένας Βασιλικού	31
2.1.4 Αερολιμένες Βορείου Αιγαίου	32
2.1.4.1 Αερολιμένας Ικαρίας	32

2.1.4.2	Κρατικός Αερολιμένας Λήμνου «Ήφαιστος»	32
2.1.4.3	Κρατικός Αερολιμένας Μυτιλήνης «Οδυσσέας Ελύτης».....	32
2.1.4.4	Κρατικός Αερολιμένας Σάμου «Αρίσταρχος ο Σάμιος»	32
2.1.4.5	Κρατικός Αερολιμένας Χίου «Όμηρος».....	33
2.1.5	<i>Αερολιμένες Νοτίου Αιγαίου</i>	33
2.1.5.1	Κρατικός Αερολιμένας Αστυπάλαιας.....	33
2.1.5.2	Κρατικός Αερολιμένας Καρπάθου	33
2.1.5.3	Κρατικός Αερολιμένας Κω «Ίπποκράτης»	34
2.1.5.4	Δημοτικός Αερολιμένας Κάσου (ΔΑΚΑ)	34
2.1.5.5	Δημοτικός Αερολιμένας Καστελορίζου	34
2.1.5.6	Δημοτικός Αερολιμένας Λέρου	34
2.1.5.7	Διεθνές Αεροδρόμιο Ρόδου «Διαγόρας»	35
2.1.6	<i>Αερολιμένες Κύπρου</i>	35
2.1.6.1	Διεθνής Αερολιμένας Λάρνακας	35
2.1.6.2	Διεθνές Αεροδρόμιο Πάφου	36
2.2	Συνδέσεις περιοχής εφαρμογής με τη Ρωσία.....	37
2.2.1	<i>Αεροπορικές συνδέσεις Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου με Αθήνα/Θεσσαλονίκη</i>	37
2.2.2	<i>Αεροπορικές συνδέσεις Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου με Αθήνα/Θεσσαλονίκη</i>	38
2.2.3	<i>Ακτοπλοϊκές συνδέσεις Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου με Πειραιά</i>	39
2.2.4	<i>Ακτοπλοϊκές συνδέσεις Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου με Πειραιά</i>	39
2.2.5	<i>Αεροπορικές συνδέσεις Αθήνας/ Θεσσαλονίκης με Ρωσία</i>	39
2.2.6	<i>Αεροπορικές συνδέσεις Κύπρου με Ρωσία</i>	41
3.	Έρευνα πεδίου.....	43
3.1	Σκοποί και Στόχοι Έρευνας	43
3.2	Μεθοδολογία Έρευνας.....	44
3.3	Δείγμα	44
3.4	Αποτελέσματα Έρευνας.....	45
3.5	Συμπεράσματα Έρευνας	53
Πακέτο Εργασίας 1.2: Πλήρης κατηγοριοποίηση τροφίμων και ποτών και περιγραφή των χαρακτηριστικών αυτών		56
1.	Εισαγωγή	57
2.	Κατηγοριοποίηση Τροφίμων και Ποτών	58
2.1	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (Δωδεκάνησος)	58
2.2	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (Λέσβος, Χίος, Σάμος).....	60
2.3	Κύπρος	62

Προοίμιο

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Σύμβασης Ανάθεσης Έργου με Α.Π. 3110/A2/5-10/29.04.2013 που υπογράφηκε μεταξύ του Επιμελητηρίου Δωδεκανήσου και της εταιρείας «Α. Αλεξίου & ΣΙΑ Ο.Ε.» με διακριτικό τίτλο «ΕΞΕΛΙΞΙΣ-Σύμβουλοι Ανάπτυξης Επιχειρήσεων» για την ενέργεια «Εκπόνηση μελέτης Logistics» στα πλαίσια υλοποίησης του έργου «Δράσεις εξωστρέφειας και προβολής των νησιωτικών επιχειρήσεων του Αιγαίου και της Κύπρου με το Ακρωνύμιο Συν-Πράττω». Το έργο είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδα Κύπρος 2007- 2013. Το εταιρικό σχήμα του «Συν-Πράττω» αποτελείται από το Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, το Επιμελητήριο Δωδεκανήσου και τον Επιμελητηριακό Όμιλο Ανάπτυξης Ελληνικών Νήσων.

Το παρόν έργο περιλαμβάνει την εκπόνηση μελέτης Logistics προκειμένου αυτή να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και της Κύπρου που αποτελούν την επιλέξιμη περιοχή του προγράμματος και οι οποίες ενδιαφέρονται να εξάγουν τρόφιμα και ποτά προς τη Ρωσία, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην Διακήρυξη του διαγωνισμού, στην προσφορά του Αναδόχου και στη σύμβαση.

Η ομάδα έργου εκπόνησης της μελέτης Logistics του αναδόχου αποτελείται από τους:

- Αριστέα Αλεξίου, συντονίστρια του έργου
- Ιάκωβος Γρύλλης
- Χρυσοβαλάντης Χατζηκαντής
- Κατερίνα Χατζήπαπα

Ειδικός συνεργάτης για την εκπόνηση μέρους της μελέτης είναι η εταιρεία «Διευρωπαϊκή Εταιρία Συμβούλων Μεταφορών, Ανάπτυξης και Πληροφορικής Α.Ε. - TREDIT S.A.» με διακριτικό τίτλο TREDIT. Ανάμεσα στην ΕΞΕΛΙΞΙΣ-Σύμβουλοι Ανάπτυξης Επιχειρήσεων και την TREDIT υπογράφηκε Σύμβαση Παροχής Υπηρεσιών (Υπεργολαβίας) στις 28-05-2013.

Η ομάδα έργου που συμμετείχε για λογαριασμό της TREDIT είναι οι:

- Διονύσης Γρηγορόπουλος
- Απόστολος Μπιζάκης

Για την εκπόνηση των πακέτων εργασίας της μελέτης λήφθηκαν υπόψη, τόσο οι απαιτήσεις της υπογραφείσας σύμβασης, όσο και τα προβλεπόμενα στο πλαίσιο της τεχνικής προσφοράς που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της προκήρυξης του έργου.

Ευχαριστούμε θερμά το Επιμελητήριο Δωδεκανήσου και συγκεκριμένα τον αρμόδιο προϊστάμενο, κο Γιάννη Κωνσταντίνου, για τη άριστη συνεργασία καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της μελέτης. Επιπλέον, ευχαριστούμε την Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μόσχα για την πολύτιμη συμβολή της στην εκπόνηση της παρούσας μελέτης με την προσκόμιση πλήθους χρήσιμων πληροφοριών και συγκεκριμένα τον Προϊστάμενο του Γραφείου Ο.Ε.Υ. Μόσχας, κο Σπυρίδωνα Λιόντο.

Εισαγωγή

Τα Logistics διαδραματίζουν έναν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στο ανταγωνιστικό περιβάλλον των σημερινών επιχειρήσεων. Ο συνεχώς αυξανόμενος ανταγωνισμός στο χώρο των εμπορευματικών μεταφορών, η ανάγκη των επιχειρήσεων για αύξηση της αποδοτικότητας χρήσης των πόρων τους, οι νέες απαιτήσεις των πελατών από τους παρόχους υπηρεσιών Logistics αποτελούν μερικούς από τους βασικούς παράγοντες που τα τελευταία χρόνια ο χώρος αυτός έχει να επιδείξει σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Στις μέρες μας, η ένταση του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος και η συρρίκνωση της τοπικής αγοράς απαιτούν την διερεύνηση λύσεων με εξαγωγικό προσανατολισμό και γνώμονα την αύξηση της αποδοτικότητας στην εφοδιαστική αλυσίδα. Σύμφωνα με τα τρέχοντα οικονομικά δεδομένα οι τοπικές επιχειρήσεις θα πρέπει να δίνουν καθημερινά μάχη για αποτελεσματικότητα και επιβίωση.

Τα Logistics έχουν να παίξουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία εμπορικών διεξόδων, γιατί μπορούν να δώσουν το επιπλέον περιθώριο που χρειάζονται οι επιχειρήσεις για να βελτιώσουν τη θέση τους στην αγορά.

Η μελέτη Logistics που πραγματοποιήθηκε λαμβάνει υπ' όψιν της και περιέχει τα κάτωθι:

- Προσδιορισμό και ανάλυση των ιδιοτεροτήτων της επιλέξιμης περιοχής Προγράμματος καθώς και της περιοχής εφαρμογής του έργου ΣΥΝΠΡΑΤΤΩ που είναι η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (Νομός Δωδεκανήσου), η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και η Κύπρος. Παράλληλα, διερευνήθηκε η δυνατότητα αποστολής προϊόντων και από συγκεκριμένα νησιά των Νομών Δωδεκανήσου, Σάμου, Χίου, Λέσβου (π.χ. τα μεγαλύτερα ή αυτά που διαθέτουν την καταλληλότερη συγκοινωνία) και την Κύπρο. Επίσης, σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε έρευνα πεδίου στο σύνολο της υπό εξέταση περιοχής προκειμένου να αποσαφηνισθούν οι ιδιαίτεροι παράγοντες, συνθήκες, προσδοκίες και απαιτήσεις επιλεγμένου δείγματος εκπροσώπων τοπικών φορέων και άμεσα ενδιαφερομένων. (Πακέτο Εργασίας 1.1)
- Πλήρη κατηγοριοποίηση των τροφίμων και ποτών. (Πακέτο Εργασίας 1.2)
- Αναλυτική αποτύπωση των κανονισμών συσκευασίας, των υγειονομικών και κάθε είδους προδιαγραφών που θα πρέπει να πληρούν τα προς εξαγωγή τρόφιμα και ποτά καθώς και της υποχρεωτικής ή μη τυποποίησης και πιστοποίησης τους προκειμένου να εξαχθούν στη Ρωσία. (Πακέτο Εργασίας 1.3)
- Καταγραφή των πιθανών τρόπων και μέσων μεταφοράς τροφίμων και ποτών από τις περιοχές του προγράμματος προς τη Ρωσία. Θα διερευνηθεί τόσο η μεμονωμένη αποστολή προϊόντων όσο και η χρησιμοποίηση ενδιάμεσου φορέα (π.χ. εταιρεία Logistics) για πιθανή μείωση του κόστους. (Πακέτο Εργασίας 1.4)
- Αποτύπωση σταδίων μεταφοράς τροφίμων και ποτών από την περιοχή εφαρμογής της μελέτης προς τη Ρωσία και κόστους αυτών. (Πακέτο Εργασίας 1.5)
- Κατάλογος των μεταφορικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή ενδιαφέροντος οι οποίες μπορούν να υποστηρίξουν εξαγωγική δραστηριότητα ή μέρος αυτής, με τις οποίες μπορούν να γίνουν συνεργασίες καθώς και ισχύοντα στοιχεία

επικοινωνίας αυτών (θαλάσσιες, χερσαίες, αερομεταφορές, ταχυμεταφορές κτλ). *(Πακέτο Εργασίας 1.6)*

- Κατάλογος με τα ενδιάμεσα κέντρα αποθήκευσης και τα στοιχεία επικοινωνίας αυτών. *(Πακέτο Εργασίας 1.7)*

- Κρίσιμη ποσότητα ανά κατηγορία τροφίμου – ποτού για την οποία είναι οικονομική συμφέρουσα η εξαγωγή προς Ρωσία. Συμφερότερος τρόπος μεταφοράς κάθε κατηγορίας. Δυνατότητες κοινής αποστολής, απαιτήσεις, πιθανά κωλύματα και τρόποι επίλυσής τους για κοινή αποστολή. *(Πακέτο Εργασίας 1.8)*

- Αποτύπωση ισχύουσας νομοθεσίας και διαδικασίας εξαγωγών και εκτελωνισμού για τρόφιμα και ποτά από τις περιοχές του έργου (Βόρειο και Νότιο Αιγαίο, Κύπρος) καθώς και ειδικών κανονισμών της χώρας που θα τα εισάγει, δηλαδή της Ρωσίας. Στην αποτύπωση περιλαμβάνονται υγειονομικές και τελωνειακές διατάξεις/ κανονισμοί, τα απαιτούμενα συνοδευτικά έγγραφα που πρέπει να εκδίδουν οι επιχειρήσεις, πληροφορίες για θέματα φορολογίας των εξαγωγών, καταγραφή των γραφείων/ υπηρεσιών με τις οποίες θα έχει συνεργασία ο επιχειρηματίας, δικαιολογητικά και λογιστικές διαδικασίες της επιχείρησης, θέματα ασφάλισης εμπορευμάτων καθώς και οτιδήποτε άλλο ο ανάδοχος θεωρεί απαραίτητο. *(Πακέτο Εργασίας 1.9)*

- Αναφορά σε νέες τεχνολογίες που εφαρμόζονται σε διαδικασίες μεταφοράς προϊόντων και εξαγωγών και παρουσίαση των σύγχρονων εφαρμογών που θα ήταν κατάλληλες για να εφαρμοστούν στα προς εξαγωγή προϊόντα από την περιοχή του έργου προς τη Ρωσία, δεδομένων και των χαρακτηριστικών τους. *(Πακέτο Εργασίας 1.10)*

- Παράδειγμα εξαγωγής προϊόντων με πραγματικά στοιχεία, επιχειρήσεων στα 3 cluster τροφίμων και ποτών. *(Πακέτο Εργασίας 1.11)*

Πακέτο Εργασίας 1.1: Προσδιορισμός & ανάλυση επιλέξιμης περιοχής του έργου. Ολοκληρωμένη διερεύνηση των δυνατοτήτων αποστολής τροφίμων και ποτών γενικά από την περιοχή του προγράμματος, αλλά και ειδικότερα από συγκεκριμένα νησιά προς τη Ρωσία

1. Προσδιορισμός & ανάλυση ιδιαιτεροτήτων επιλέξιμης περιοχής προγράμματος και περιοχής εφαρμογής έργου «Συν-Πράττω»

Για το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα – Κύπρος» 2007-2013, η περιοχή διασυνοριακής συνεργασίας περιλαμβάνει τρεις περιφέρειες για την Ελλάδα (Περιφέρειες Κρήτης, Βορείου Αιγαίου και τμήμα του Νοτίου Αιγαίου), ενώ για την Κύπρο επιλέξιμη περιοχή αποτελεί το σύνολο της χώρας.

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η περιοχή συνεργασίας με κατανομή σε NUTS I, II και III.

NUTS I	NUTS II	NUTS III
ΕΛΛΑΔΑ	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	Νομός Λέσβου
		Νομός Σάμου
		Νομός Χίου
	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	Νομός Δωδεκανήσου
	Περιφέρεια Κρήτης	Νομός Ηρακλείου
		Νομός Λασιθίου
		Νομός Ρεθύμνου
		Νομός Χανίων
ΚΥΠΡΟΣ	Όλη η χώρα	Όλη η χώρα

Η περιοχή του προγράμματος βρίσκεται σε πλεονεκτική γεωγραφική θέση στο χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, καθώς συνδέει την περιοχή της Ευρώπης με τη Μέση Ανατολή και την Βόρεια Αφρική, ενώ αποτελεί την πύλη εισόδου-εξόδου της ΕΕ σε τρίτες χώρες. Επίσης, κατέχει ιδιαίτερα σημαντική θέση, όσον αφορά την ανάπτυξη των σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα υπόλοιπα κράτη της Μεσογείου στο πλαίσιο της Ευρω-Μεσογειακής συνεργασίας και κομβική θέση στο πλαίσιο της ανάπτυξης της «θαλάσσιας λεωφόρου» της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης.

Χαρακτηριστικό της επιλέξιμης περιοχής είναι ο νησιωτικός χαρακτήρας και η κυριαρχία του θαλάσσιου χώρου που προσδίδει μοναδικό πλούτο φυσικού περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα υπάρχει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, απόρροια μιας μακράς ιστορικής διαδρομής και μεγάλων πολιτισμών, στοιχεία που ανέδειξαν τα νησιά σε ελκυστικούς τουριστικούς προορισμούς.

Στο παρόν έργο «Συν-Πράττω», η περιοχή εφαρμογής είναι η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και η Κύπρος.

Γεωμορφολογικά στοιχεία

Η επιλέξιμη περιοχή καταλαμβάνει συνολική έκταση 24.136 km² (μαζί με την Κρήτη). Χαρακτηριστικά της περιοχής αποτελούν:

- Η νησιωτικότητα (περιλαμβάνει την Κύπρο, 9 κατοικημένα νησιά στο Βόρειο Αιγαίο και 18 στα Δωδεκάνησα).
- Οι μεγάλες αποστάσεις μεταξύ των νησιών.
- Η ύπαρξη ορεινών όγκων (κυρίως στην ελληνική επιλέξιμη περιοχή και σε μικρότερο βαθμό στην Κύπρο).

Η *Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου* βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της Ελλάδας και καταλαμβάνει συνολική έκταση 3.836 km². Αποτελείται από τους νομούς Λέσβου, Χίου και Σάμου και περιλαμβάνει 9 κατοικημένα νησιά. Έδρα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου είναι η Μυτιλήνη. Μεγάλες διαφοροποιήσεις παρουσιάζονται μεταξύ των νησιών όσον αφορά το μέγεθος, το ανάγλυφο του εδάφους και τις ακτογραμμές ενώ επικρατούν κυρίως ορεινές εκτάσεις. Χαρακτηριστικό της Περιφέρειας είναι οι μεγάλες αποστάσεις των νησιών, τόσο μεταξύ τους, όσο και από την Ηπειρωτική Ελλάδα.

Η *Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου* περιλαμβάνει ως επιλέξιμη περιοχή το Νομό Δωδεκανήσου, νησιωτικό σύμπλεγμα στο νοτιοανατολικό άκρο της Ελλάδας με συνολική έκταση 2.714 km². Παρότι το όνομα της περιοχής αναφέρεται σε δώδεκα νησιά, υπάρχουν 18 κατοικημένα νησιά, καθώς και άλλα μικρότερα νησιά και βραχονησίδες. Πρωτεύουσα του Νομού είναι η πόλη της Ρόδου. Το έδαφος των νησιών στα Δωδεκάνησα είναι άγονο και πετρώδες με σημαντικές ελλείψεις σε υδάτινους και ενεργειακούς πόρους.

Η *Κύπρος* αποτελεί το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου με έκταση 9.251 km² και βρίσκεται στο βόρειο-ανατολικό άκρο της λεκάνης της Ανατολικής Μεσογείου, σε στρατηγική θέση καθώς αποτελεί σταυροδρόμι τριών ηπείρων, της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Σε σχέση με την Ελλάδα, η οποία βρίσκεται δυτικά της Κύπρου, απέχει 280 km από το μικρό νησάκι της Μεγίστης (γνωστό και ως Καστελόριζο), 400 km από τη Ρόδο και περίπου 800 km από την ηπειρωτική Ελλάδα. Τα κυρίαρχα γεωγραφικά στοιχεία περιλαμβάνουν την οροσειρά του Τροόδους η οποία καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος του νοτιοδυτικού τμήματος του νησιού, την οροσειρά του Πενταδάκτυλου στο βόρειο τμήμα γύρω από την Κερύνεια με την πεδιάδα της Μεσαορίας ενδιάμεσα, όπου βρίσκεται και η πρωτεύουσα, Λευκωσία.

Οικονομικά στοιχεία κατά τομέα παραγωγής

Η κατανομή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) στους τρεις παραγωγικούς τομείς στην επιλέξιμη περιοχή καταδεικνύει τα εξής:

- ο πρωτογενής τομέας υπολείπεται σε ποσοστό συμμετοχής έναντι των άλλων δύο τομέων, αλλά έχει σημαντική παρουσία στις περιφέρειες Βορείου Αιγαίου και Κρήτης,
- ο δευτερογενής τομέας συμμετέχει με μεγαλύτερο ποσοστό στην συνολική ΑΠΑ σε σχέση με τον πρωτογενή τομέα,
- ο τριτογενής τομέας αποτελεί τον κυρίαρχο παραγωγικό τομέα στην επιλέξιμη περιοχή με ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό στο Νότιο Αιγαίο/Δωδεκάνησα, την Κρήτη και την Κύπρο, κυρίως λόγω του ανεπτυγμένου τουριστικού κλάδου.

Πρωτογενής τομέας

Στην επιλέξιμη περιοχή ο πρωτογενής τομέας παρουσιάζει διαχρονικά καθοδική πορεία και παράγει το 6,7% της συνολικής ΑΠΑ της περιοχής σε τιμές του 2003. Όσον αφορά τη συμμετοχή του τομέα στην ΑΠΑ κάθε περιοχής, η Κύπρος παρουσιάζει το μικρότερο ποσοστό με 3,7% ενώ μεγαλύτερη συμμετοχή παρατηρείται στην ελληνική πλευρά με 6,4% στα Δωδεκάνησα και 11% στο Β. Αιγαίο. Στη διάρθρωση της παραγωγής επικρατούν η ελαιοκαλλιέργεια, η αμπελοκαλλιέργεια, η ιχθυοκαλλιέργεια, η αλιεία ανοικτής θαλάσσης, η κτηνοτροφία και η μελισσοκομία. Στην Κύπρο υπάρχει σημαντική παραγωγή σε πατάτες, σιτηρά, λαχανικά και εσπεριδοειδή.

Οι παράγοντες που λειτουργούν κατασταλτικά στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα είναι ο μικρός αγροτικός κλήρος, οι περιορισμένοι φυσικοί πόροι, η γήρανση και το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης του αγροτικού πληθυσμού καθώς και η μειωμένη ανταγωνιστικότητα των προϊόντων λόγω αυξημένου κόστους παραγωγής και μεταφοράς.

Επισημαίνεται ότι αρκετά γεωργικά προϊόντα που παράγονται στην επιλέξιμη περιοχή (ελαιόλαδα, βρώσιμες ελιές, τυριά κλπ.), έχουν αναγνωριστεί από την ΕΕ ως Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), Προϊόντα Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ), Ειδικά Παραδοσιακά Προϊόντα Εγγυημένων (ΕΠΠΕ) κλπ. ενώ υπάρχουν πολλά ακόμη ποιοτικά προϊόντα με δυνατότητα πιστοποίησης.

Δευτερογενής τομέας

Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής έχει μεγαλύτερη συμμετοχή σε σύγκριση με τον πρωτογενή τομέα, 17% στη συνολική ΑΠΑ της Περιοχής Προγραμματισμού. Το Βόρειο Αιγαίο παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής του δευτερογενή τομέα, 26,3% στη συνολική ΑΠΑ της περιφέρειας, σε σχέση με τις άλλες περιοχές, ποσοστό το οποίο οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στον κλάδο των κατασκευών (87% συμμετοχή στη συνολική ΑΠΑ του δευτερογενή τομέα της περιφέρειας). Στο Νότιο Αιγαίο ο δευτερογενής τομέας παράγει το 7,6% της συνολικής ΑΠΑ της περιφέρειας και αφορά κυρίως βιοτεχνικές μονάδες μικρού μεγέθους. Στην Κύπρο ο τομέας της μεταποίησης, παρουσιάζει πτωτική τάση και ποσοστό 19,1% το 2003 και επικεντρώνεται στον κλάδο των τροφίμων - ποτών και καπνού, ενώ σημαντική συμμετοχή έχουν και οι κλάδοι των χημικών-πλαστικών και πετρελαιοειδών, των

προϊόντων μετάλλου και μηχανημάτων, της ένδυσης-υπόδησης, των μη μεταλλικών ορυκτών, των ειδών από ξύλο και των επίπλων.

Τα βασικά προβλήματα του τομέα, τα οποία αποτελούν ουσιαστικά εμπόδια στην αναπτυξιακή του πορεία, είναι το πολύ μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων με εξειδίκευση σε δραστηριότητες χαμηλής προστιθέμενης αξίας, οι χαμηλές επενδύσεις σε σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό και στην έρευνα, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, το δυσανάλογα μεγάλο κόστος των μεταφορών και η μη επαρκής έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων και της παραγωγικής διαδικασίας.

Τριτογενής τομέας

Στην Περιοχή Προγραμματισμού κυριαρχεί ο τριτογενής τομέας και ιδιαίτερα ο τουριστικός κλάδος, με συμμετοχή 76,3% και 12,5% αντίστοιχα στην ΑΠΑ της περιοχής. Ο τουρισμός αποτελεί τον δυναμικότερο κλάδο της οικονομίας της περιοχής προγραμματισμού, καθώς αποτελεί τον κινητήριο μοχλό ανάπτυξης, που τροφοδοτεί και άλλες δραστηριότητες, ενώ παρουσιάζει διαχρονική δυναμική.

Τα κυριότερα προβλήματα του τουρισμού που αντιμετωπίζει η επιλέξιμη περιοχή εστιάζονται στη μονοδιάστατη ανάπτυξη σύμφωνα με τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού, στη μικρής διάρκειας τουριστική περίοδο (Απρίλιος-Σεπτέμβριος για την ελληνική πλευρά και Απρίλιος – Οκτώβριος για την Κύπρο), στη χωρική συγκέντρωση των τουριστικών δραστηριοτήτων σε ορισμένες περιοχές και στην ανάγκη βελτίωσης των έργων υποδομής (θαλάσσιες μεταφορές και οδικό δίκτυο). Οι αδυναμίες αυτές επιδεινώνονται από τον εντονότερο και αυξημένο ανταγωνισμό τόσο από νέες χώρες, όσο και από παραδοσιακούς προορισμούς, ενώ διαφαίνεται η δυνατότητα ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, συνεδριακός, θρησκευτικός, τρίτης ηλικίας, αθλητικός, εκτός περιόδων αιχμής κλπ.) Σημαντικός επίσης είναι ο ρόλος του εμπορίου, με την επισήμανση ότι η δυναμική του κλάδου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πορεία της τουριστικής κίνησης.

Λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της περιοχής προγραμματισμού ο τουρισμός αποτελεί τον σημαντικότερο κλάδο του τριτογενή τομέα. Στην περιοχή δραστηριοποιούνται συνολικά 3.677 ξενοδοχεία και λοιπά ομοειδή καταλύματα, με μέσο όρο 101 κλίνες ανά μονάδα. Επιπρόσθετα, υπάρχουν 25 κάμπινγκ, με δυναμικότητα 6.500 κλινών.

Στις παραγράφους που ακολουθούν γίνεται η παρουσίαση της επιλέξιμης περιοχής του έργου.

1.1 Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου περιλαμβάνει τους Νομούς Λέσβου, Σάμου και Χίου. Έδρα της περιφέρειας Βορείου Αιγαίου είναι η Μυτιλήνη. Οργανωτικά, η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου έχει χωριστεί σε περιφερειακές ενότητες, οι οποίες είναι:

1. Π.Ε. Λέσβου (Δήμος Λέσβου)
2. Π.Ε. Λήμνου (Δήμος Λήμνου, Δήμος Αγίου Ευστρατίου)
3. Π.Ε. Χίου με έδρα τη Χίο (Δήμος Χίου, Δήμος Ψαρών, Δήμος Οινουσσών)
4. Π.Ε. Σάμου (Δήμος Σάμου)
5. Π.Ε. Ικαρίας (Δήμος Ικαρίας, Δήμος Φούρνων).

1.1.1 Περιφερειακή Ενότητα Λέσβου

Η Περιφερειακή Ενότητα Λέσβου αποτελείται από το νησί της Λέσβου, το οποίο αποτελεί τον Δήμο Λέσβου. Η Λέσβος έχει έκταση 1.636 km² και πληθυσμό 90.634 κατοίκους. Πρωτεύουσα του νησιού είναι η Μυτιλήνη, κτισμένη στο νοτιοανατολικό άκρο του νησιού. Σύγχρονη πόλη, διοικητικό, εμπορικό και πνευματικό κέντρο, με πληθυσμό 27.247 κατοίκων.

Η τοπική οικονομία είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη και στηρίζεται κατά κύριο λόγο στην αγροτική παραγωγή με κύριο προϊόν το εξαιρετικής ποιότητας ελαιόλαδο και τα παράγωγά του, στην κτηνοτροφία με τα πολύ γνωστά γαλακτοκομικά προϊόντα (τυριά), την αλιεία αλλά και στον κλάδο της μεταποίησης με άξονα την ποτοποίηση κυρίως με την παραγωγή του φημισμένου Λεσβιακού ούζου και την κονσερβοποίηση αλιπάστων. Ήδη από τον 19ο αιώνα το ελαιόλαδο στήριξε οργανωμένο δίκτυο βιομηχανιών (ελαιοτριβεία και σαπωνοποιεία) και αποτέλεσε τον βασικό μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης.

1.1.2 Περιφερειακή Ενότητα Λήμνου

Η περιφερειακή ενότητα Λήμνου αποτελείται από τα νησιά Λήμνου και Αγίου Ευστρατίου, τα οποία διοικητικά αποτελούν τους δήμους Λήμνου και Αγίου Ευστρατίου.

Η Λήμνος με έκταση 476 km² με συνολικό πληθυσμό 18.104 κατοίκους. Πρωτεύουσα του νησιού και κύριο λιμάνι είναι η Μύρινα. Η Λήμνος διαιρείται διοικητικά σε έναν Δήμο.

Παρά το βραχώδες έδαφος της, η Λήμνος είναι αρκετά εύφορο νησί με εξαιρετικής ποιότητας προϊόντα όπως: σιτηρά, όσπρια, κρασί, σύκα, σταφίδες, αμύγδαλα και θυμαρίσιο μέλι. Περιζήτητα είναι και τα γαλακτοκομικά προϊόντα της Λήμνου όπως η φέτα και το βαρελάκι.

1.1.3 Περιφερειακή Ενότητα Χίου

Η Περιφερειακή Ενότητα Χίου, αποτελείται από το ομώνυμο μεγάλο νησί και δύο μικρότερα, αλλά εξίσου σημαντικά, τα Ψαρά και τις Οινούσσες. Η Χίος έχει έκταση 904 km² και 54.000 μόνιμους κατοίκους.

Τα κύρια προϊόντα του νησιού είναι η μαστίχα, το λάδι, τα σύκα και το κρασί. Το χαρακτηριστικότερο όμως προϊόν του νησιού είναι η μαστίχα καθώς αποτελεί ένα μοναδικό γεωργικό προϊόν το οποίο παράγεται μόνο σε μια μικρή γεωγραφική περιοχή στο νότιο τμήμα της Χίου, στα Μαστιχοχώρια. Από αυτήν παράγονται τσίχλες, ούζο, λικέρ, καραμέλες,

πολλά και διάφορα γλυκά, είδη προσωπικής περιποίησης, αρώματα, καλλυντικά, αρωματικά φυσικά σαπούνια και κεριά.

Επιπλέον, η Χίος έχει μεγάλη παράδοση στην ποτοποιία και σήμερα δεκάδες οικογενειακές επιχειρήσεις παράγουν εκλεκτά ούζα, αρωματικά λικέρ και σούμα (είδος τσίπουρου που βγαίνει από απόσταξη σύκων).

Ακόμα παράγει κόκκινα κυρίως κρασιά και αγνό, παρθένο ελαιόλαδο. Τέλος, λόγω των εξαιρετων ποικιλιών εσπεριδοειδών που παράγονται ακόμα στον κάμπο της και παλαιότερα εξάγονταν σε όλο τον κόσμο, οι Χιώτες έχουν εξειδικευθεί στην παραγωγή γλυκών κουταλιού.

1.1.4 Περιφερειακή Ενότητα Σάμου

Η περιφερειακή ενότητα Σάμου αποτελείται από το νησί της Σάμου. Η Σάμος έχει 33.814 κατοίκους και αποτελείται από τέσσερις δημοτικές ενότητες, Βαθέος, Καρλοβασίου, Πυθαγορείου και Μαραθοκάμου, με πρωτεύουσα την Σάμο. Η Σάμος είναι ορεινή και έχει δυο βουνά, τον άγριο και βραχώδη Κέρκη, ύψους 1.443 μέτρα και την κατάφυτη Άμπελο (ή Καρβούνης) ύψους 1.160 μέτρα.

Η Σάμος έχει πολλά γνωστά προϊόντα, κυρίως λόγω της εύφορης γης της. Το πιο γνωστό προϊόν της Σαμιώτικης γης και από τα πιο αναγνωρίσιμα διεθνώς είναι το κρασί της. Το Σαμιώτικο κρασί είναι ο καλύτερος διαφημιστής της ελληνικής οινοποιίας στην Ευρωπαϊκή και διεθνή αγορά. Ένα άλλο προϊόν της Σάμου είναι το μέλι της που οργανωμένα παράγεται από 200 περίπου παραγωγούς με χιλιάδες κυψέλες με παραγωγή που κυμαίνεται γύρω στους 100 τόνους ετησίως, με κυριότερο κέντρο παραγωγής τον Πύργο. Άλλα σημαντικά προϊόντα είναι το ούζο, καλά γαλακτοκομικά, ελιές και λάδι, εσπεριδοειδή.

1.1.5 Περιφερειακή Ενότητα Ικαρίας

Η περιφερειακή ενότητα Σάμου αποτελείται από τα νησιά Ικαρίας και Φούρνων (ομώνυμοι Δήμοι).

1.2 Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου είναι μία από τις δεκατρείς διοικητικές περιφέρειες της Ελλάδας. Διοικητικά περιλαμβάνει τα νησιωτικά συμπλέγματα των Κυκλάδων και της Δωδεκανήσου, βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Ελλάδας, με έδρα την Ερμούπολη της νήσου Σύρου. Η Περιφέρεια έχει συνολική έκταση 5.286 km² και καλύπτει το 4% της συνολικής έκτασης της χώρας.

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου διαιρείται σε δεκατρείς Περιφερειακές Ενότητες (Π.Ε.), οι οποίες είναι:

1. Π.Ε. Άνδρου (Δήμος Άνδρου)
2. Π.Ε. Θήρας (Δήμος Ανάφης, Δήμος Θήρας, Δήμος Ιητών, Δήμος Σικίνου, Δήμος Φολεγάνδρου)
3. Π.Ε. Καλύμνου (Δήμος Αγαθονησίου, Δήμος Αστυπάλαιας, Δήμος Καλυμνίων, Δήμος Λειψών, Δήμος Λέρου, Δήμος Πάτμου)
4. Π.Ε. Καρπάθου (Δήμος Καρπάθου, Δήμος Κάσου)
5. Π.Ε. Κέας-Κύθνου (Δήμος Κέας, Δήμος Κύθνου)
6. Π.Ε. Κω (Δήμος Κω, Δήμος Νισύρου)
7. Π.Ε. Μήλου (Δήμος Κιμώλου, Δήμος Μήλου, Δήμος Σερίφου, Δήμος Σίφνου)
8. Π.Ε. Μυκόνου (Δήμος Μυκόνου)
9. Π.Ε. Νάξου (Δήμος Αμοργού, Δήμος Νάξου και Μικρών Κυκλάδων)
10. Π.Ε. Πάρου (Δήμος Αντιπάρου, Δήμος Πάρου)
11. Π.Ε. Ρόδου (Δήμος Μεγίστης, Δήμος Ρόδου, Δήμος Σύμης, Δήμος Τήλου, Δήμος Χάλκης)
12. Π.Ε. Σύρου (Δήμος Σύρου-Ερμούπολης)
13. Π.Ε. Τήνου (Δήμος Τήνου).

Στις παραγράφους που ακολουθούν, πραγματοποιείται παρουσίαση της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου σε επίπεδο NUTS III (Δωδεκάνησος), περιοχή η οποία αφορά το εν λόγω έργο.

Η Δωδεκάνησος αποτελείται από τις Π.Ε. Καλύμνου, Καρπάθου, Κω και Ρόδου.

1.2.1 Περιφερειακή Ενότητα Καλύμνου

Η Περιφερειακή Ενότητα της Καλύμνου αποτελείται από τα νησιά Αγαθονησίου, Αστυπάλαιας, Καλύμνου, Λειψών, Λέρου και Πάτμου.

Αγαθονήσι

Το Αγαθονήσι έχει έκταση 13,41 km² και πληθυσμό 190 κατοίκους. Ολόκληρο το νησί αποτελεί διοικητικά έναν δήμο, αυτόν του Δήμου Αγαθονησίου με πρωτεύουσα το Μεγάλο Χωριό. Το Αγαθονήσι είναι το βορειότερο νησί του Δωδεκανησιακού συμπλέγματος και βρίσκεται πολύ κοντά στη Σάμο.

Οι κάτοικοι του ασχολούνται με την γεωργία, την αλιεία και την κτηνοτροφία και με στήριξη του Αγροτικού Συνεταιρισμού. Επίσης, εργάζονται ως αλιεργάτες στις μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας που λειτουργεί στο νησί. Τα τελευταία χρόνια με την ανάπτυξη του

τουρισμού, έχει δημιουργηθεί μικρή τουριστική υποδομή και έχουν ανεγερθεί μικρές μονάδες ενοικιαζομένων δωματίων με 120 κλίνες περίπου.

Αστυπάλαια

Το νησί της Αστυπάλαιας έχει έκταση 96,9 km² και πληθυσμό 1.310 κατοίκους. Ολόκληρο το νησί αποτελεί διοικητικά έναν δήμο, αυτόν του Δήμου Αστυπάλαιας με πρωτεύουσα την Αστυπάλαια (Πόλη).

Η Αστυπάλαια φημίζεται για το ξακουστό, από την αρχαιότητα, μέλι της. Τα τελευταία χρόνια, η μελισσοκομική στο νησί ανθεί. Το φαγητό των μελισσών απαρτίζεται από βότανα και αγριολούλουδα. Συνήθως το τρυγάνε τέλος Αυγούστου με αρχές του Σεπτεμβρίου.

Επίσης γνωστό προϊόν και μάλιστα εξαγωγίμο είναι η Ζαφορά ή Ζαφοράς για τους Αστυπαλίτες και Σεφράμ ή Κρόκος για όλο τον υπόλοιπο κόσμο. Ανθίζει πάντα το χειμώνα. Η ζαφορά φυτρώνει σε κάποια συγκεκριμένα βουνά της Αστυπάλαιας ανάμεσα στις πέτρες. Οι κάτοικοι την μαζεύουν και την καθαρίζουν με ένα συγκεκριμένο τρόπο, την ξεραίνουν στον ήλιο και τη διατηρούν στο ψυγείο. Η ζαφορά ανέκαθεν χρησιμοποιείτο στη μαγειρική και την φαρμακευτική.

Άλλα τοπικά προϊόντα αποτελούν τα κιτρινοκούλουρα, με ντόπια ζαφορά και τοπικό ανθότυρο, το γαλατοκούλουρο, το παξιμάδι αμυγδάλου με ελαιόλαδο, τα πουγκιά που είναι τυροπιτάκια γεμισμένα με κοπανιστή χλωρή (τυρί του νησιού), θυμάρι ή ρίγανη, χειροποίητα βουτήματα, μαρμελάδες και γλυκά του κουταλιού καθώς και τοπικά λικέρ.

Κάλυμνος

Το νησί της Καλύμνου έχει έκταση 110,58 km² και πληθυσμό 18.621 κατοίκους. Ολόκληρο το νησί αποτελεί διοικητικά έναν δήμο, αυτόν του Δήμου Καλύμνου με πρωτεύουσα την Πόθια. Επιπλέον, ο δήμος Καλύμνου, εκτός από το νησί της Καλύμνου, περιλαμβάνει τα κοντινά νησιά Ψέριμος και Τέλενδος καθώς και τις γύρω νησίδες.

Η Κάλυμνος είναι γνωστή κυρίως για τα εξαιρετικά σφουγγάρια της, αλλά επιπλέον παράγει και άλλα προϊόντα: τις κρίθινες κουλούρες που ζυμώνονται με γλυκάνισο, μαστίχα και μαυροκούκι καθώς και τοπικά τυριά με πιο γνωστό την Καλύμνικη κοπανιστή.

Λειψοί

Οι Λειψοί είναι συστάδα νησίδων του νησιωτικού συμπλέγματος των Δωδεκανήσων. Ο δήμος Λειψών αποτελεί ξεχωριστό δήμο που περιλαμβάνει το ομώνυμο νησί και την νησίδα Φράγκος. Το κύριο νησί, οι Λειψοί, έχει έκταση 15,84 km² και πληθυσμό 698 κατοίκους.

Το κόκκινο ημίγλυκο κρασί είναι το κύριο παραγωγικό προϊόν των Λειψών. Πρόσφατα μάλιστα οι Λειψοί εντάχθηκαν στην Ένωση Οινοποιητικών Πόλεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Λέρος

Το νησί της Λέρου, ανήκει έχει έκταση 54,05 km² και πληθυσμό 8.130 κατοίκους. Ολόκληρο το νησί αποτελεί διοικητικά έναν δήμο, αυτόν του Δήμου Λέρου με πρωτεύουσα την Αγία Μαρίνα.

Η Λέρος είναι κατά κανόνα νησί ψαράδων οπότε το κυριότερο προϊόν της Λέρου είναι τα ψάρια. Τα παλαιότερα χρόνια, λόγω της μεγάλης ποσότητας ψαριών τα οποία δεν μπορούσαν να πουληθούν έξω από το νησί γιατί δεν υπήρχαν τα σύγχρονα μέσα, πολλά ψάρια οι Λεριοί τα πάστωναν. Έτσι ο παστός κολιός έγινε το παραδοσιακό προϊόν της Λέρου, ενώ υπάρχει μεγάλη ποικιλία παστών αλιευμάτων (χταπόδι, σκουμπρί, γαύρο κ.α).

Επιπλέον παράγονται τοπικά τυριά (κρασοτήρια, αλμοτύρια, τυριά σε λάδι) καθώς και θυμαρίσιο μέλι. Τέλος, υπάρχει το τοπικό αναψυκτικό σουμάδα που γίνεται από πικραμύγδαλο.

Πάτμος

Το νησί της Πάτμου έχει έκταση 34,14 km² και πληθυσμό 3.044 κατοίκους. Ολόκληρο το νησί αποτελεί διοικητικά έναν δήμο, αυτόν του Δήμου Πάτμου με πρωτεύουσα την Πάτμο. Στην Πάτμο παράγονται τυροκομικά προϊόντα αλλά σε μικρή ποσότητα.

1.2.2 Περιφερειακή Ενότητα Καρπάθου

Η Περιφερειακή Ενότητα της Καρπάθου αποτελείται από τα νησιά Καρπάθου και Κάσου.

Κάρπαθος

Το νησί της Καρπάθου έχει έκταση 300,15 km² και πληθυσμό 6.565 κατοίκους. Η Κάρπαθος μαζί με τις γειτονικές νησίδες Σαρία και Χαμηλή συγκροτεί τον δήμο Καρπάθου με πρωτεύουσα τα Πηγάδια

Τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα της Καρπάθου είναι τα σταφύλια, το κρασί, το λάδι, το τυρί, το μέλι, τα κυδώνια και τα εσπεριδοειδή. Χαρακτηριστικά τοπικά προϊόντα είναι οι χειροποίητες "μακαρούνες", τα κολοκυθουπουλία, οι κοπέλες (τρίγωνες χορτόπιτες), οι μυζιθρόπιτες, ο μπακλαβάς και τα ζιμπιλία γεμιστά με σταφίδες. Γνωστά είναι επίσης τα Καρπάθικα παραδοσιακά κουλούρια φουρνιστά με κλαδιά από το δάσος που χρησιμοποιούνται ως ψωμί.

Κάσος

Το νησί της Κάσου έχει έκταση 66,42 km² και πληθυσμό 990 κατοίκους. Ολόκληρο το νησί αποτελεί διοικητικά έναν δήμο, αυτόν του Δήμου Κάσου με πρωτεύουσα το Φρου Κάσου.

Η κύρια επαγγελματική ενασχόληση των κατοίκων του νησιού είναι η κτηνοτροφία, η γεωργία και το ψάρεμα. Το νησί έχει μεγάλη παραγωγή αιγοπροβάτων, τυροκομικών προϊόντων, ελαιόλαδου και φρέσκων ψαριών. Γνωστότερα όλων, το κασιώτικο τυρί (το λεγόμενο "αρμυροτύρι"), η "σιτάκα", η "ελαϊκή", η "αλευρά", η "δρίλα", το κασιώτικο βούτυρο, τα "αποψήματα". Επίσης, έχει δημιουργηθεί και σύγχρονη τυροκομική μονάδα, η οποία παρασκευάζει όλα τα παραδοσιακά τυροκομικά προϊόντα του νησιού.

1.2.3 Περιφερειακή Ενότητα Κω

Η Περιφερειακή Ενότητα της Κω αποτελείται από τα νησιά Κω και Νισύρου.

Κως

Το νησί της Κω ανήκει έχει έκταση 290,30 km² και πληθυσμό 30.947 κατοίκους. Ολόκληρο το νησί αποτελεί διοικητικά έναν δήμο, αυτόν του Δήμου Κω με πρωτεύουσα την πόλη της Κω.

Η Κως φημίζεται για τον τοπικό μπακλαβά και το γλυκό ντοματάκι της. Το υψηλής ποιότητας, ιδιαίτερα γευστικό μέλι που παράγεται από τους μελισσοκόμους της Αντιμάχειας, είναι φημισμένο όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και έξω από τα όρια της χώρας μας. Το τυρί της πόσας είναι τοπική συνταγή, κατσικίσιο τυρί φυλαγμένο σε κόκκινο κρασί. Επίσης στα χωριά φτιάχνεται η παραδοσιακή κανελλάδα (δροσιστικό κανέλλας). Στην Κω ακόμα παράγονται πλιγούρι, όσπρια καθώς και διάφορα βότανα (χαμομήλι, φασκόμηλο, μέντα, μελίσσα, ευκάλυπτος, γλυκάνισος).

Τέλος, στην Κω είναι ανεπτυγμένη η αμπελοκαλλιέργεια και η παραγωγή κρασιού. Παράγονται 12 ποικιλίες οίνων ΠΓΕ (Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης) και πιο συγκεκριμένα: αθήρι, ασύρτικο, μαλαγουζιά, σαρντονέ, σοβινιόν μπλαν, γκρενάς ρουζ, καμπερνέ σοβινιόν, μερλό, μπουρβέντρ, σενσό, σιρά, τεμπρανίγιο. Οι τύποι των οίνων ΠΓΕ Κως είναι: λευκός, ροζέ, ερυθρός - ξηρός, ημίξηρος, ημίγλυκος.

Νίσυρος

Η Νίσυρος έχει έκταση 41,26 km² και πληθυσμό 948 κατοίκους. Ολόκληρο το νησί αποτελεί διοικητικά έναν δήμο, αυτόν του Δήμου Νισύρου με πρωτεύουσα το Μανδράκι.

Χαρακτηριστικό τοπικό παραγόμενο προϊόν της Νισύρου είναι η μυζήθρα, η κοπανιστή, αλλά και η τρυγιά (τυρί σε κρασί). Ξεχωριστές νοστιμιές αποτελούν το αγραμυθόζουμο και η κάπαρη. Άλλα τοπικά παραγόμενα προϊόντα είναι η σουμάδα (τοπικό αναψυκτικό πικραμύγδαλου), τα γλυκά του κουταλιού, το γλυκό ντοματάκι και οι παστελαριές, δηλαδή ξερά σύκα με αμυγδαλόψυχα και σουσάμι.

1.2.4 Περιφερειακή Ενότητα Ρόδου

Η Περιφερειακή Ενότητα Ρόδου αποτελείται από τα νησιά Μεγίστης (Καστελόριζο), Ρόδου, Σύμης, Τήλου, Χάλκης.

Μεγίστη (Καστελόριζο)

Η νήσος Μεγίστη ή Καστελόριζο έχει έκταση 9,1 km² και πληθυσμό 406 κατοίκων και συγκροτεί το Δήμο Μεγίστης. Είναι η μεγαλύτερη νήσος του μικρού αρχιπελάγους που συμπεριλαμβάνει τα βραχονήσια Άγιο Γεώργιο, Αγριέλαια, Μαύρο Ποινή, Πολύφαδο, Ρω, Στρογγυλή, Ψωμί, Ψωραδιά και μερικά ακόμη νησιά.

Τα παραδοσιακά προϊόντα του νησιού είναι τα «στραβά» γλυκά, ο χαλβάς του κουταλιού, τα κατουμάρια, το συκαλάκι του κουταλιού, τα λαζαράκια, οι κουλουρίτσες και η σουμάδα.

Ρόδος

Η Ρόδος, με έκταση 1.400,68 km², είναι το μεγαλύτερο νησί των Δωδεκανήσων. Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 115.290 κατοίκους. Το νησί της Ρόδου βρίσκεται στο σταυροδρόμι δυο μεγάλων θαλάσσιων διαδρομών της Μεσογείου, ανάμεσα στο Αιγαίο πέλαγος και των ακτών της Μέσης Ανατολής όπως είναι η Κύπρος και η Αίγυπτος.

Η Ρόδος φημίζεται για το εκλεκτό κρασί που παράγει καθώς η αμπελοκαλλιέργεια έχει μακράιωνη παράδοση στο νησί. Επίσης, το χωριό Σιάννα της Ρόδου φημίζεται για τη σούμα. Πρόκειται για ένα είδος ούζου που παράγεται από το απόσταγμα των σταφυλιών. Επίσης, η Ρόδος έχει το δικό της πότο, το κοριαντολίνο, το οποίο είναι το παραδοσιακό λικέρ του νησιού το οποίο διατίθεται σε αρκετές γεύσεις.

Σύμη

Η Σύμη, με συνολική έκταση 57,865 km² με 2.606 κατοίκους. Στα προϊόντα της Σύμης περιλαμβάνονται η Συμιακή μυζήθρα, τα ακούμια (λουκουμάδες με ρύζι), κατιμέρια, παστελαριές (ξερά σύκα), μουσταλευριά, λικέρ.

Τήλος

Η Τήλος έχει έκταση 61,487 km² και πληθυσμό 533 κατοίκους. Πολλά είναι τα τοπικά προϊόντα που μπορεί να βρει κανείς στην Τήλο: Πατάτες, ντομάτες, καρπούζια, πεπόνια, σταφύλια, ελιές, αμύγδαλα και μέλι είναι ορισμένα από τα εξαιρετικής ποιότητας προϊόντα που παράγονται στο νησί.

Χάλκη

Η Χάλκη έχει επιφάνεια 28 km² και 313 κατοίκους.

1.3 Κύπρος

Η Κύπρος διαιρείται σε έξι επαρχίες, κάθε μια εκ των οποίων έχει το όνομα της διοικητικής πρωτεύουσά της. Από το 1974, το σύνολο της επαρχίας Κερύνειας, το μεγαλύτερο μέρος της επαρχίας Αμμοχώστου και το βόρειο τμήμα της επαρχίας Λευκωσίας βρίσκονται υπό κατοχή από τα τουρκικά στρατεύματα. Η Κυπριακή Δημοκρατία ελέγχει τις ακόλουθες περιοχές: Επαρχία Αμμοχώστου (νότια), Επαρχία Λάρνακας, Επαρχία Λεμεσού, Επαρχία Λευκωσίας (νότια), Επαρχία Πάφου.

1.3.1 Επαρχία Αμμοχώστου (νότια)

Η Επαρχία Αμμοχώστου αποτελείται από τους παρακάτω Δήμους:

- *Αμμοχώστου*: Βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του νησιού σε μια περιοχή πεδινή και εύφορη, με αρκετά αξιόλογη γεωργική παραγωγή. Από τα πιο βασικά προϊόντα της περιοχής είναι το σιτάρι, τα αμπέλια, τα εσπεριδοειδή, οι ελιές, ενώ παράγεται και μικρή ποσότητα από βαμβάκι.
- *Παραλιμνίου*: Ο μεγαλύτερος δήμος του ελεύθερου τμήματος της επαρχίας Αμμοχώστου.
- *Αγίας Νάπας*: Δημοφιλέστατος τουριστικός προορισμός. Το ήπιο κλίμα και το εύφορο έδαφος έχουν συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη της γεωργίας της περιοχής. Τα κυριότερα προϊόντα των χωριών είναι πατάτες, ντομάτες, αγγούρια, φρέσκα λαχανικά, πεπόνια, καρπούζια και φασόλια.
- *Δερύνειας*: Ανεξάρτητος δήμος από το 1994. Το 75% του δήμου βρίσκεται από το 1974 υπό Τουρκική κατοχή, δηλαδή σχεδόν όλη η καλλιεργήσιμη γη και η παραλιακή ζώνη.
- *Λευκόνοικου*: Κατεχόμενη κωμόπολη και ανεξάρτητος δήμος της Κύπρου στην Επαρχία Αμμοχώστου. Προσωρινή έδρα του δήμου σήμερα είναι η Λευκωσία.
- *Ακανθούς*: Κατεχόμενη κωμόπολη της Κύπρου στην Επαρχία Αμμοχώστου και ανεξάρτητος δήμος. Προσωρινή έδρα του δήμου είναι η Αγλαντζιά.
- *Λύσης*: Κατεχόμενη κωμόπολη της Κύπρου και ανεξάρτητος δήμος στην Επαρχία Αμμοχώστου. Προσωρινή έδρα του δήμου είναι η Λάρνακα.
- *Σωτήρας*: Κωμόπολη της Επαρχίας Αμμοχώστου της Κύπρου, κοντά στην πόλη της Αμμοχώστου. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, το χωριό αριθμεί 4.258 κατοίκους, αριθμός που έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Η Σωτήρα είναι χτισμένη σε μέσο υψόμετρο 75 μέτρων πάνω από τη θάλασσα. Το τοπίο είναι καμπύσιο και έχει μια μικρή κλίση προς τη θάλασσα.

1.3.2 Επαρχία Λάρνακας

Η Επαρχία Λάρνακας αποτελείται από τους παρακάτω δήμους:

- *Λάρνακας*: Στη Λάρνακα βρίσκεται διεθνές αεροδρόμιο, ο κυριότερος αερολιμένας της Κύπρου.

- **Αραδίππου:** Οι κάτοικοι της Αραδίππου ήταν παραδοσιακά γεωργοκτηνοτρόφοι και πολλοί από αυτούς γαιοκτήμονες.
- **Αθένου:** Είναι ένα από τα τρία χωριά που βρίσκονται στην Νεκρή Ζώνη των Ηνωμένων Εθνών . Συγκεκριμένα, το 65% του εδάφους του Δήμου (65.000 στρέμματα) είναι κατεχόμενο. Έχει πληθυσμό περίπου 4.500 κατοίκων και ανεπτυγμένη βιομηχανική ζώνη.
- **Λευκάρων:** Η περιοχή είναι γνωστή για τα κεντήματά του, τα λευκαρίτικα, καθώς και για την αργυροχοΐα του. Το χωριό χωρίζεται διοικητικά σε δύο μέρη, τα Πάνω Λεύκαρα, που αποτελούν δήμο, και την κοινότητα των Κάτω Λευκάρων.
- **Λειβαδειών:** Ο δήμος είναι κτισμένος σε μέσο υψόμετρο περίπου 15 μέτρων και ολόκληρη η γεωγραφική έκταση που καταλαμβάνει είναι πεδινή.
- **Δομολαξιάς-Μενεού**

1.3.3 Επαρχία Λεμεσού

Η Επαρχία Λεμεσού βρίσκεται στα νότια και είναι ολόκληρη στο ελεύθερο τμήμα του νησιού. Οι δήμοι της Επαρχίας Λεμεσού είναι οι:

- **Λεμεσού:** Ο πληθυσμός της ανέρχεται στους 100.952 κατοίκους εντός των δημοτικών ορίων και στους περίπου 180.000 στην ευρύτερη αστική περιοχή. Είναι το μεγαλύτερο λιμάνι του νησιού κι ένα από τα μεγαλύτερα της Ανατολικής Μεσογείου. Η Λεμεσός μπορεί να θεωρηθεί ως το βιομηχανικό κέντρο ολόκληρης της Κύπρου, με γύρω στις 350 βιομηχανικές μονάδες που κατασκευάζουν έπιπλα, υποδήματα, μεταλλικά είδη, ηλεκτρικές συσκευές και πλαστικά. Η ανάπτυξη του τουρισμού στη Λεμεσό πήρε μια νέα τροπή το 1974 όταν οι Τούρκοι εισβολείς κατέλαβαν την Αμμόχωστο και την Κερύνεια, τα κύρια τουριστικά θέρετρα του νησιού. Με μια πληθώρα παραλιών και πολυτελών ξενοδοχείων, η Λεμεσός μετατράπηκε σε σημαντικό τουριστικό κέντρο.

Η Λεμεσός διαθέτει δύο λιμάνια, γνωστά ως το “Παλιό” και “Νέο” Λιμάνι. Το Νέο Λιμάνι Λεμεσού διαχειρίζεται το μεγαλύτερο αριθμό επιβατών και εμπορευμάτων. Έχει έντεκα μέτρα βάθος και μήκος 1.300 μέτρων, μπορώντας έτσι να εξυπηρετήσει μέχρι και έντεκα πλοία ταυτόχρονα. Μέσα από αυτά τα λιμάνια η Κύπρος εξάγει σταφύλι, κρασί, χαρούπια, και εισάγει δημητριακά, οχήματα, μηχανήματα, φάρμακα, και σίδερο.

Σήμερα, η Λεμεσός έχει γίνει το μεγαλύτερο κέντρο ναυτιλιακής διαχείρισης στην Ευρώπη, με περισσότερες από 60 ναυτιλιακές εταιρείες που διαθέτουν γραφεία στην πόλη, και λόγω του ευνοϊκού φορολογικού συστήματος της Κύπρου. Η Κύπρος σήμερα διαθέτει το δέκατο μεγαλύτερο στόλο στον κόσμο. Έργα για την καινούργια Μαρίνα έχουν ήδη ξεκινήσει και αναμένονται να ολοκληρωθούν το 2013. Η Μαρίνα θα μπορεί να φιλοξενήσει μέχρι και χίλια σκάφη.

Η Λεμεσός είναι επίσης η πρωτεύουσα της οينوπαραγωγικής περιοχής της Κύπρου, που βρίσκεται στις πλαγιές του Τροόδους, και είναι η έδρα σημαντικών οينوπαραγωγικών εταιριών. Τα κρασιά και κονιάκ που παράγονται σε αυτές τις περιοχές, από τα οποία το πιο γνωστό είναι η Κουμανδαρία, είναι εξαιρετικής ποιότητας και έχουν κερδίσει πολλά βραβεία σε διεθνές εκθέσεις.

- *Κάτω Πολεμιδιών:* Ο δήμος διοικητικά έχει έξι ενορίες, του Αγίου Νικολάου, της Παναγίας Ευαγγελίστριας, του Αρχάγγελου Μιχαήλ, του Απόστολου Βαρνάβα, του Μακάριου Γ' και την Ανθούπολη. Στα Κάτω Πολεμίδια υπάρχει η Βιομηχανική περιοχή Λεμεσού. Η ονομασία προέρχεται από το δέντρο πολεμιδικιά το οποίο φυτρώνει στη περιοχή.

- *Δήμος Μέσα Γειτονιάς:* Είναι ο μικρότερος δήμος της Λεμεσού, αλλά δεν παύει να είναι πολύ σημαντικός, με παραδοσιακά και ιστορικά κτίρια.

- *Αγίου Αθανασίου:* Μετά την εισβολή, ο Άγιος Αθανάσιος γνώρισε τεράστια οικοδομική, βιομηχανική τουριστική και οικονομική ανάπτυξη. Δημιουργήθηκε βιομηχανική ζώνη στην οποία λειτουργούν πέραν των 110 βιομηχανικών μονάδων με εργατικό δυναμικό που ξεπερνά τις 2500.

- *Γερμασόγειας:* Οι κάτοικοι της Γερμασόγειας παραδοσιακά ασχολούνταν με τη γεωργία και την κτηνοτροφία ενώ μερικοί ασχολούνταν με την παραγωγή γύψου. Στους λόφους γύρω από το χωριό καλλιεργούσαν τη χαρουπιά ενώ στο φτωχό χώμα καλλιεργούσαν το κριθάρι. Στην κοιλάδα καλλιεργούσαν την ελιά και το σιτάρι ενώ τις εποχές που υπήρχε νερό στο ποτάμι λαχανικά και κηπευτικά. Από τη γενική καταγραφή των περιουσιών που έγινε το 1923 για σκοπούς του κτηματολογίου καταγράφηκαν 31.827 χαρουπιές και 3.614 ελιές.

Από το τέλος του Β Παγκοσμίου Πολέμου, οι κάτοικοι και κυρίως στην περιοχή του Ποταμού Γερμασόγειας άρχισαν να ασχολούνται με την καλλιέργεια της λεμονιάς και άλλων εσπεριδοειδών, λαχανικών και άλλων κηπευτικών, αφού πλέον με τη βοήθεια των μηχανών μπορούσαν να αντλήσουν νερό από τη γη και να μην εξαρτώνται από τη ροή νερού στο ποτάμι. Με τη βελτίωση του Κοινοτικού συστήματος άρδευσης το 1963, το οποίο πλέον στηριζόταν σε γεωτρήσεις και στη συνέχεια με την κατασκευή του Υδατοφράκτη Γερμασόγειας το 1968, η καλλιέργεια της λεμονιάς επεκτάθηκε σε όλη την κοιλάδα. Η Γερμασόγεια λόγω της γειννίας της με την πόλη της Λεμεσού και λόγω της εύφορης γης της, γνώρισε εντυπωσιακή ανάπτυξη, αλλά και αύξηση πληθυσμού.

- *Ύψωνα:* Στην περιοχή του καλλιεργούνται αμπέλια (οινοποιήσιμων και επιτραπέζιων ποικιλιών), εσπεριδοειδή, αμυγδαλιές, ελιές, χαρουπιές, σιτηρά και λίγα φρουτόδεντρα. Επίσης, ο Ύψωνας έχει και μια ανθηρή βιομηχανική ανάπτυξη. Τα κυριότερα είδη βιομηχανίας που αναπτύχθηκαν είναι η αλλαντοποιία, η τυροκομία, τα πριονιστήρια, τα είδη μετάλλου και επινικέλωσης, η κατασκευή ψυγείων, οι τσιμεντόλιθοι και τσιμεντοσωλήνες, η κατασκευή ξύλινων επίπλων καθώς επίσης και η συσκευασία γεωργικών προϊόντων.

1.3.4 Επαρχία Λευκωσίας (νότια)

Η Επαρχία Λευκωσίας βρίσκεται στο κέντρο της χώρας, και είναι η μοναδική Επαρχία που συνορεύει με όλες τις υπόλοιπες. Τμήμα της βρίσκεται στα κατεχόμενα. Οι δήμοι της Επαρχίας Λευκωσίας είναι οι εξής:

- *Λευκωσίας:* Η πόλη αν και δέχεται γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης, προσφέρει ένα από τα υψηλότερα βιοτικά επίπεδα στον κόσμο. Η Λευκωσία κατατάσσεται διεθνώς ως η πλουσιότερη, σε κατά κεφαλήν εισόδημα, πόλη της Ανατολικής Μεσογείου και η δέκατη πλουσιότερη πόλη στον κόσμο σύμφωνα με την αγοραστική δύναμη.

- *Στροβόλου:* Μετά την Τούρκικη εισβολή του 1974 και την κατασκευή βιομηχανικής περιοχής, στην περιοχή του Στροβόλου εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες με αποτέλεσμα την κατακόρυφη αύξηση του πληθυσμού του που από μικρός συνοικισμός της Λευκωσίας μετατράπηκε σε πόλη. Από 18.572 κατοίκους το 1973 έφτασε τους 30.421 το 1976 και στην τελευταία απογραφή του 2001 είχε 58.525 κατοίκους.

- *Αγίου Δομετίου:* Είναι ο τέταρτος μικρότερος δήμος της Κύπρου και το μεγαλύτερο τμήμα του, τα 4/5, βρίσκεται από το 1974 υπό Τούρκικη κατοχή.

- *Έγκωμης:* Μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα της Έγκωμης είναι η βιομηχανική. Στην περιοχή της δημιουργήθηκε και λειτουργεί βιομηχανική ζώνη στην οποία είναι συγκεντρωμένος μεγάλος αριθμός εργοστασίων και συνεργείων επιδιόρθωσης αυτοκινήτων, σιδηρουργείων, μηχανουργείων κ.ά. Οι κυριότεροι κλάδοι βιομηχανίας που αναπτύχθηκαν είναι των ειδών διατροφής, ζαχαρωτών, ποτών, καπνού, υφαντών, ραπτικής ενδυμάτων, επεξεργασίας δερμάτων και γουναρικών, υποδημάτων, ξύλου, φελλού, επίπλων, χάρτη, εκτυπώσεων, χημικών προϊόντων, ελαστικών, μετάλλων, κατασκευής μεταφορικών μέσων, μη μεταλλικών ορυκτών, μηχανών και συσκευών εκτός ηλεκτρικών, καθώς και διάφορες βιομηχανίες επιδιορθώσεως.

- *Αγλαντζιάς:* Είναι ακριτικός δήμος με έκταση 31 km² από τα οποία τα 14 είναι γεωργική γη (κατεχόμενη από τα τουρκικά στρατεύματα από το 1974 και μετά). Από τα 17 km² γης, που βρίσκονται στις ελεύθερες περιοχές, τα 9 είναι εθνικά δασικά πάρκα – Εθνικό Δασικό Πάρκο Αθαλάσσας, Πάρκο Αγίου Γεωργίου, Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακαδημίας – που αποτελούν τον πράσινο πνεύμονα όλης της Λευκωσίας.

- *Λατσιών:* Διοικητικά χωρίζεται σε τρεις ενορίες, του Αγίου Ελευθερίου, του Αγίου Γεωργίου και στον προσφυγικό συνοικισμό του Αρχάγγελου Μιχαήλ.

- *Λακατάμιας:* Στη Λακατάμια βρίσκεται το αεροδρόμιο Λευκωσίας. Η Λακατάμια, μια αμιγώς αγροτική κοινωνία μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα, δέχεται από νωρίς τις επιδράσεις της υποτυπώδους εκβιομηχάνισης και αστικοποίησης. Στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα πραγματοποιείται η μετάβαση από την αγροτική στην αστική κοινωνία με σοβαρή υποχώρηση του γεωργικού επαγγέλματος έναντι των εργατών και των τεχνιτών. Από τον αριθμό των επιχειρήσεων σε σχέση με τον αριθμό των απασχολούμενων κατά κλάδο, φαίνεται ότι, σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, η Λακατάμια είναι χώρος των μικρών επιχειρήσεων. Παρά το γεγονός ότι οι μικρές επιχειρήσεις αποτελούν τον κανόνα για τη Λακατάμια, υπάρχει και ένας μικρός αριθμός σχετικά μεγάλων οικονομικών μονάδων.

- *Μόρφου:* Το 1974 η πόλη καταλήφθηκε από του Τούρκους και σήμερα είναι κατεχόμενη. Προσωρινή έδρα του δήμου είναι η Λευκωσία. Η πόλη ήταν γνωστή για τα εσπεριδοειδή της και κυρίως τους πορτοκαλεώνες της.

- *Κυθρέας:* Είναι κατεχόμενη κωμόπολη της Κύπρου.

- *Ιδαλίου:* Καλύπτει μια έκταση 32 km² η οποία περιλαμβάνει δύο οικιστικές περιοχές, γεωργική, κτηνοτροφική και δύο βιομηχανικές ζώνες. Η βλάστηση της περιοχής είναι πυκνή κατά μήκος του ποταμού όπου υπάρχουν καλλιέργειες εσπεριδοειδών, ευκάλυπτοι, και

ελαιόδενδρα, ενώ καθώς απομακρυνόμαστε από τον ποταμό συναντούμε περισσότερα ελαιόδενδρα, χαρουπιές, αμυγδαλιές και καλλιέργειες σιτηρών. Οι κάτοικοι ανέκαθεν ασχολούνταν κυρίως με τη γεωργοκτηνοτροφία και διάφορες άλλες καλλιέργειες λόγω του εύφορου του εδάφους. Το Δάλι κατέχει την πρώτη παγκύπρια θέση σε παραγωγή γάλακτος. Η παραγωγή αυτή ανέρχεται σε 100.000 λίτρα γάλα ημερησίως.

- *Γερίου:* Το Γέρι, μέχρι και την δεκαετία του '90, ήταν ένα μικρό γεωργοκτηνοτροφικό χωριό. Οι κάτοικοι του ασχολούνταν κυρίως με την κτηνοτροφία αιγοπροβάτων και αγελάδων, και λιγότερο με την καλλιέργεια σιτηρών και ελιών. Το Γέρι φημιζόταν και για την παραγωγή κολοκυθιών. Στις μέρες μας, οι περισσότεροι κάτοικοι εργάζονται στη Λευκωσία και πολύ λίγοι ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Πρέπει να σημειωθεί πως από την δεκαετία του '90 λειτουργεί βιομηχανική ζώνη, η οποία συνορεύει με τη βιομηχανική περιοχή Ιδαλίου. Οι βιομηχανίες ασχολούνται με την «παραγωγή τούβλων, πλαστικών ειδών, ζωοτροφών και πτηνοτροφών».

1.3.5 Επαρχία Πάφου

Στη Επαρχία Πάφου υπάρχουν τέσσερις δήμοι:

- *Πάφου:* Η πόλη χωρίζεται σε δύο επίπεδα. Στην Πάφο, γνωστή και ως Κτήμα που είναι το εμπορικό κέντρο της πόλης και την Κάτω Πάφο που βρίσκεται χαμηλότερα και παραλιακά και είναι ο κατ' εξοχήν τουριστικός προορισμός του νησιού. Η οικονομία της Πάφου στηρίζεται κατά μεγάλο μέρος στην ανεπτυγμένη τουριστική της βιομηχανία.

- *Γεροσκήπου:* Η κωμόπολη είναι γνωστή για τις μοναδικές στο είδος τους αγιογραφίες της και για τα λουκούμια που παρασκευάζονται εκεί τα τελευταία 100 χρόνια.

- *Πέγειας:* Η Πέγεια είναι γνωστή για τις μπανανοφυτείες της. Άλλες ασχολίες των κατοίκων της είναι ο τουρισμός, η κτηνοτροφία και η γεωργία.

- *Πόλεως Χρυσοχούς:* Η Πόλη Χρυσοχούς θεωρείται ως ο κατεξοχήν προορισμός για τους λάτρεις της φύσης και όσους ενδιαφέρονται για δραστηριότητες στις διακοπές τους, όπως η πεζοπορία, ποδηλασία, ιππασία και γκολφ.

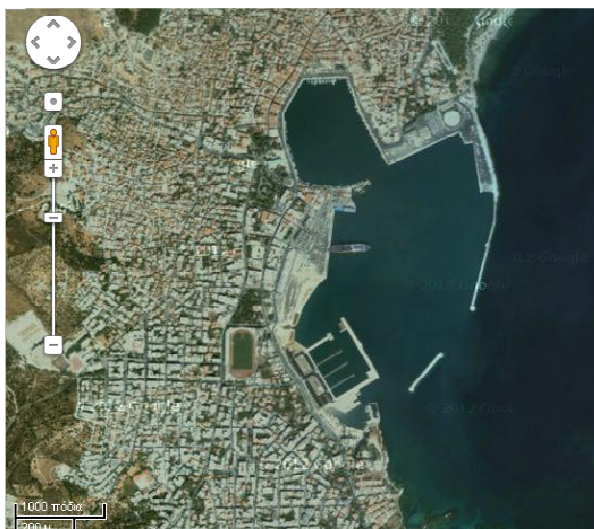
2. Δυνατότητες αποστολής προϊόντων από την περιοχή εφαρμογής προς τη Ρωσία

2.1 Υποδομές μεταφορών (λιμένες – αερολιμένες)

2.1.1 Λιμένες Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

2.1.1.1 Λιμένας Μυτιλήνης (Λέσβος)

Ο βασικότερος λιμένας της Π.Ε. είναι ο λιμένας Μυτιλήνης, για τον οποίο υπεύθυνο είναι το Λιμενικό Ταμείο Λέσβου. Ο Λιμένας της Μυτιλήνης είναι ο μεγαλύτερος του νησιού και εξυπηρετεί ακτοπλοϊκά με συνδέσεις για τα μεγαλύτερα λιμάνια όπως Λήμνο, Πειραιά, Χίο, Ικαρία, Κάλυμνο, Καβάλα, Κω, Λήμνο, Μύκονο, Ρόδο, Σάμο, Σύρο, Θεσσαλονίκη και Ραφήνα. Το λιμάνι έχει αρκετά εκτεταμένες υποδομές για να εξυπηρετεί μεγάλα πλοία γραμμής, κρουαζιερόπλοια και έχει χαρακτήρα επιβατικό.

Εικόνα 1: Άποψη Λιμένα Μυτιλήνης

2.1.1.2 Λιμένας Μύρινας (Λήμνος)

Ο βασικότερος λιμένας της Π.Ε. είναι ο λιμένας της Μύρινας. Τα λιμάνια της Λήμνου υπάγονται διοικητικά στη διαχείριση του Λιμενικού Ταμείου Λήμνου - Αγίου Ευστρατίου.

Το λιμάνι της Μύρινας χωρίζεται στο παλαιό και το νέο λιμάνι (που βρίσκεται υπό κατασκευή). Το παλαιό λιμάνι που βρίσκεται σε λειτουργία εξυπηρετεί επιβατική και ακτοπλοϊκή εν γένει κίνηση και εμπορευματικές μεταφορές με φορτηγά. Είναι ένα σχετικά μικρό λιμάνι που εξυπηρετεί αποκλειστικά τις μεταφορές του νησιού. Πρέπει να σημειωθεί ότι η κίνηση στο λιμένα της Μύρινας είναι καθαρά εποχιακή, καθώς κορυφώνεται στη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών.

Ακτοπλοϊκές γραμμές συνδέουν το νησί με την Π.Ε. Αττικής με πέντε δρομολόγια την εβδομάδα, από και προς Λαύριο ή Πειραιά. Στη Λήμνο μπορεί να φτάσει κανείς από τη Θεσσαλονίκη, την Καβάλα και την Αλεξανδρούπολη. Το καλοκαίρι εκτελούνται δρομολόγια από και προς την Κύμη. Το νησί συνδέεται επίσης με τον Άγιο Ευστράτιο, τη Μυτιλήνη (5 ώρες), τη Χίο (8 ώρες), τη Σάμο την Κω και τη Ρόδο.

2.1.1.3 Κεντρικός Λιμένας Χίου

Ο Κεντρικός Λιμένας Χίου αποτελεί το κεντρικό λιμάνι του νησιού και βρίσκεται στο Δυτικό τμήμα του. Εξυπηρετεί όλες τις μεταφορές του νησιού, επιβατικές, τροχοφόρων και εμπορευματικές, ενώ δε διαχειρίζεται αμιγώς εμπορικά φορτία (δηλαδή είναι μόνον ακτοπλοϊκό λιμάνι). Το μέγιστο βύθισμα του λιμένα είναι 6.5 μέτρα γεγονός που είναι απαγορευτικό για την προσέγγιση μεγάλων πλοίων και κυρίως κρουαζιερόπλοιων. Το λιμάνι διαχειρίζεται το Λιμενικό Ταμείο Χίου.

Από αυτό εξυπηρετούνται ακτοπλοϊκά δρομολόγια και οι κύριες συνδέσεις είναι με την Αθήνα και τον Πειραιά και τα νησιά Σάμο και Λέσβο. Υπάρχουν επίσης τακτικά δρομολόγια με μερικές από τις μεγαλύτερες ελληνικές πόλεις, όπως η Θεσσαλονίκη, η Καβάλα, η Αλεξανδρούπολη, και τα νησιά Κως, Ρόδος, Πάτμος, Λήμνος κλπ. Το λιμάνι είναι τεχνητό και σχηματίζεται περί στην μέση των Αν. ακτών του νησιού.

Έχει ήδη εκπονηθεί μελέτη για την αναβάθμιση ή την επέκταση/ κατασκευή νέου κεντρικού λιμένα Χίου αποτελεί δράση πρώτης προτεραιότητας, δεδομένης της σημασίας του λιμένα για την οικονομία της περιοχής και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει. Εξετάστηκε και αξιολογήθηκε η δυνατότητα κατασκευής νέου κεντρικού λιμένα σε άλλη θέση από την σημερινή, λαμβάνοντας υπόψη και τις αναπτυξιακές προοπτικές λόγω της μελλοντικής ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε.

Πέραν των παραπάνω θα πρέπει να επισημανθεί ότι στη Χίο δρομολογείται η αναβάθμιση του λιμένα Μεστών, στη δυτική πλευρά της Χίου. Με τα προγραμματιζόμενα έργα βελτίωσης, ο λιμένας Μεστών θα λειτουργήσει συμπληρωματικά και όχι ανταγωνιστικά ως προς τον κεντρικό λιμένα της Χίου, δεδομένου ότι τα έργα βελτίωσής του στοχεύουν, μεταξύ άλλων, στη μεταφορά στα Μεστά από τον κεντρικό λιμένα Χίου των εμπορευματικών μεταφορών που διεξάγονται με φορτηγά πλοία

2.1.1.4 Εθνικός Λιμένας Σάμου

Ο Δήμος Βαθέος Σάμου διαθέτει ένα από τα ασφαλέστερα λιμάνια της Ελλάδας, λόγω του συγκριτικού πλεονεκτήματος της κατασκευής του, στον υπήνεμο ομώνυμο κόλπο και χαρακτηρίζεται Εθνικός Λιμένας. Οι λιμένες της Σάμου υπάγονται διοικητικά στο Λιμενικό ταμείο Σάμου που προέκυψε συγχωνεύοντας τα δύο προϋπάρχοντα διαδημοτικά Λιμενικά Ταμεία (Βαθέως-Πυθαγορείου και Καρλοβάσου-Μαραθοκάμπου).

Σήμερα για εμπορικούς, τουριστικούς και γενικότερα οικονομικούς λόγους έχει διαμορφωθεί και δεύτερο λιμάνι στο δυτικό μέρος του κόλπου, το οποίο χαρακτηρίζεται εμπορικός λιμένας (γίνονται οι ανάλογες εργασίες για να αρχίσει η χρήση του), ενώ το παλαιό λιμάνι θα χρησιμοποιείται ως τουριστικός λιμένας.

Η αμβλυγώνια προβλήτα μήκους 150 και πλέον μέτρων, έχει τη δυνατότητα φιλοξενίας ταυτόχρονα περισσοτέρων των 5 πλοίων σε όλες τις πλευρές, όπως Ε/Γ-Ο/Γ-Υ/Γ-Φ/Γ, Δ/Ξ, Α/Ψ, Θ/Γ, Α/Κ, Τ/Ρ, Ι/Φ. Στις υποδοχές του λιμένα περιλαμβάνονται σύγχρονες κτιριακές εγκαταστάσεις που φιλοξενούν το Λιμενικό Ταμείο Σάμου, την αίθουσα του Τελωνείου υποδοχής επισκεπτών από χώρες εκτός της Ευρωζώνης, σταθμό αφίξεων και αναχωρήσεων επιβατών καθώς και τις υπηρεσίες της Λιμενικής Αρχής Σάμου. Τα τελευταία χρόνια με εθνικές και κοινοτικές πιστώσεις κατασκευάζεται στη θέση Μαλαγάρι Σάμου, ο νέος Εμπορικός Λιμένας, προκειμένου να αποσυμφορηθεί η κεντρική παραλιακή Λεωφόρος Θεμιστοκλή Σοφούλη, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες.

Ο λιμένας Σάμου, ως εθνικός λιμένας αλλά και ως λιμένας της πρωτεύουσας της ΠΕ Σάμου, έχει καταστεί τις τελευταίες 10ετίες πόλος τουριστικής έλξης αλλά και κόμβος σύνδεσης της Σάμου με τους λιμένες της ηπειρωτικής και νησιωτικής Ελλάδας. Έτσι η Σάμος έχει καθημερινή σύνδεση με τα λιμάνια της Ικαρίας, των Κυκλάδων και του Πειραιά, είτε με συμβατικό είτε με ταχύπλοο Ο/Γ-Ε/Γ, τρεις φορές σύνδεση με το λιμάνι της Χίου και από 1ης Νοεμβρίου με το Λιμένα της Μυτιλήνης. Ακόμα συνδέεται με όλα τα νησιά του Β. Αιγαίου και τα Δωδεκάνησα μία φορά την εβδομάδα μέσω της επιδοτούμενης γραμμής του Υπ. Αιγαίου Αλεξανδρούπολη-Ρόδος, αλλά και την θερινή περίοδο απευθείας με τη Θεσσαλονίκη. Τέλος, η Σάμος συνδέεται καθημερινά σχεδόν όλο το χρόνο με το Κουσάντασι της Τουρκίας με 2 ελληνικά και 2 τουρκικά σκάφη, προκειμένου οι επισκέπτες να γνωρίσουν τα ιστορικά μνημεία της Εφέσου.

2.1.2 Λιμένες Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Τα λιμάνια της Ρόδου υπάγονται στο Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Νότιας Δωδεκανήσου, όπως και αυτά της Καρπάθου, της Κάσου, της Σύμης, της Χάλκης και της Μεγίστης (Καστελόριζου). Οι υπηρεσίες του Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου Νότιας Δωδεκανήσου αποτελούνται από την Κεντρική Υπηρεσία και τα Περιφερειακά γραφεία. Τα περιφερειακά γραφεία ιδρύονται στα περιφερειακά των νησιών Καρπάθου, Κάσου, Σύμης, Χάλκης και Μεγίστης και υπάγονται απευθείας στην κεντρική υπηρεσία.

2.1.2.1 Λιμένας Ρόδου

Η πόλη της Ρόδου διαθέτει τρία λιμάνια και μια μαρίνα. Στο α' λιμάνι, το οποίο βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, ελλιμενίζονται τα μικρά πλοία που συνδέουν την πόλη με άλλα μέρη του νησιού και τα μικρά νησιά.

Το β' λιμάνι, αποτελεί το παλιό λιμάνι της πόλης όπου ελλιμενίζονται τα μεγαλύτερα Ε/Γ, Ο/Γ και το καλοκαίρι τα κρουαζιερόπλοια. Από το καλοκαίρι του 2009, δόθηκε λύση σε ένα χρόνιο πρόβλημα του λιμανιού της Ρόδου, καθώς δημιουργήθηκε το γ' λιμάνι της πόλης (Ακαντιάς), στο οποίο μεταφέρθηκαν τα επιβατικά πλοία προερχόμενα από τον Πειραιά, την Κρήτη και την Θεσσαλονίκη, ενώ το παλιό λιμάνι χρησιμοποιείται πλέον μόνο για τα κρουαζιερόπλοια.

Το νησί έχει καθημερινή ακτοπλοϊκή σύνδεση με τον Πειραιά και την Κω, ενώ συνδέεται συχνά με την Κρήτη, τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα, πολλά νησιά των Κυκλάδων, τη Θεσσαλονίκη, τη Λέσβο, τη Χίο και τη Σάμο. Στη μαρίνα της Ρόδου βρίσκονται συχνά πολλές θαλαμηγοί υπό ξένη σημαία αλλά και ψαροκάικα.

2.1.2.2 Κεντρικός Λιμένας Πηγάδια (Κάρπαθος)

Η Κάρπαθος ή Πηγάδια, όπως αλλιώς είναι γνωστή η πρωτεύουσα και το κεντρικό λιμάνι του νησιού, βρίσκεται στη νοτιοανατολική πλευρά του. Το λιμάνι εκτείνεται στο ανατολικό άκρο της πόλης και από αυτό εξυπηρετούνται οι ακτοπλοϊκές συγκοινωνίες του νησιού με Πειραιά, Διαφάνι, Ρόδο κλπ.

2.1.2.3 Νέος Λιμένας Διαφανίου (Κάρπαθος)

Το Διαφάνι είναι το δεύτερο σε μέγεθος λιμάνι του νησιού της Καρπάθου. Το νέο λιμάνι χτίστηκε και ολοκληρώθηκε το 1995 και τώρα επιτρέπει μεγάλα Ferry Boats από τη Ρόδο και τον Πειραιά να προσεγγίσουν στο Διαφάνι. Στο παρελθόν τα μεγάλα επιβατηγά πλοία από τον Πειραιά ή το λιμάνι της Ρόδου έπρεπε να αγκυροβολήσουν στα ανοικτά για να φορτώσουν και να ξεφορτώσουν τους επιβάτες και τα εμπορεύματα. Με την έλευση του νέου λιμανιού τα μεγάλα πλοία μπορούν τώρα να δέσουν χωρίς κινδύνους στο Διαφάνι και να ξεφορτώσουν με άνεση τους επιβάτες. Το λιμάνι εξυπηρετεί συνδέσεις με τη Χάλκη, την Κάρπαθο και τη Σαρία, ένα ακατοίκητο νησί βόρεια της Καρπάθου.

2.1.2.4 Λιμένας Κω

Ο λιμένας της Κω, είναι ο κεντρικός λιμένας που εξυπηρετεί την ακτοπλοϊκή και εμπορευματική κίνηση του νησιού. Διαθέτει μια εκτεταμένη εξωτερική προβλήτα που δεν προστατεύεται από ανέμους και κυματισμό, ενώ εσωτερικά βρίσκεται το αλιευτικό λιμάνι στο οποίο ελλιμενίζονται αλιευτικές βάρκες και μικρά σκάφη αναψυχής. Η Κως έχει ένα μεγάλο και ασφαλές λιμάνι αλλά υπόκειται στους Β-ΒΑ ανέμους που μπορεί να δημιουργήσουν φουσκονεριά. Σκάφη αναψυχής μπορούν να προσδέσουν είτε στην Α πλευρά του λιμανιού,

κάτω από το κάστρο, είτε στην ΒΑ πλευρά, έξω από το λιμάνι στα 4-6μ ή και να πρυμνοδετήσουν στην αποβάθρα. Ο βυθός του λιμένα είναι λασπώδης με εξαίρετο κράτημα.

2.1.2.5 Λιμένας Καλύμνου

Το νησί της Καλύμνου διαθέτει ένα μεγάλο λιμάνι στην περιοχή της Πόθιας το οποίο επί καθημερινής βάσεως προσεγγίζεται από μεγάλα φορτηγά πλοία και επιβατικά διαφόρων κατηγοριών.

Τα κόκκινα σημεία στην άνω φωτογραφία δείχνουν τα σημεία που βάση του χωροταξικού σχεδιασμού του Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου Καλύμνου είναι δεσμευμένα για τον ελλιμενισμό των ιστιοπλοϊκών και των σκαφών αναψυχής.

2.1.2.6 Νέος Λιμένας Αстуπάλαιας

Ο νέος λιμένας της Αстуπάλαιας κατασκευάστηκε το 2004 και σαν στόχο είχε την αποσυμφόρηση του λιμένα Πέρα Γιαλού στην Αстуπάλαια. Βρίσκεται εντός καλά προστατευμένου (εκτός του βορρά) όρμου του Αγίου Ανδρέα. Από το λιμάνι αυτό, που βρίσκεται σε ερημικό σημείο χωρίς σημεία ανάπτυξης, εξυπηρετούνται οι ακτοπλοϊκές συγκοινωνίες του νησιού με τον Πειραιά και τα λοιπά λιμάνια των Δωδεκανήσων.

2.1.3 Λιμένες Κύπρου

2.1.3.1 Λιμένας Λάρνακας

Το λιμάνι της Λάρνακας, στη σημερινή του μορφή βρίσκεται σε απόσταση περίπου 2 χιλιομέτρων από το κέντρο της πόλης και περιστοιχίζεται από οικιστικές μονάδες. Στη βόρεια πλευρά του, βρίσκονται οι χερσαίες εγκαταστάσεις των πετρελαιοειδών και στην νότια πλευρά του συνορεύει με την «Μαρίνα» Λάρνακας. Πλεονέκτημα για το λιμάνι, αποτελεί το γεγονός ότι σε απόσταση 6 χλμ βρίσκεται ο Διεθνής Αερολιμένας Λάρνακας.

Σήμερα το λιμάνι της Λάρνακας είναι ένα πολλαπλής χρήσης λιμάνι που καταλαμβάνει έκταση 445.000 τ.μ. και εξυπηρετεί όλων των ειδών τα φορτία από χύμα, (ζωοτροφές, σιτηρά, γύψος) συμβατικά (ξυλεία, σίδερο, λιπάσματα, αυτοκίνητα) καθώς και πετρελαιοειδή.

2.1.3.2 Νέος Λιμένας Λεμεσού

Το λιμάνι Λεμεσού, λιμάνι πολλαπλής χρήσης, είναι το κύριο λιμάνι της Κύπρου.

Η στρατηγική του θέση του λιμανιού Λεμεσού, η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., η ελευθεροποίηση των υπηρεσιών στα λιμάνια, η αναμενόμενη κατάργηση του Τουρκικού εμπάργκο όπως και η λύση του Κυπριακού, είναι λόγοι που προσδίδουν πολύ αισιόδοξες προοπτικές στη μελλοντική πορεία του, όπως και στην αύξηση διακίνησης φορτίων και επιβατών μέσω του λιμανιού Λεμεσού. Την ευθύνη για την εύρυθμη λειτουργία του Λιμανιού έχει ο Διευθυντής του Λιμανιού Λεμεσού βοηθούμενος από τον Ανώτερο Πλοηγό.

Μέσα στα πλαίσια της αναβάθμισης του λιμανιού και με στόχο την προσέλκυση μεγάλων πλοίων εμπορευματοκιβωτίων, η Αρχή αποφάσισε να προχωρήσει στην αναβάθμιση του λιμανιού Λεμεσού σε δυο φάσεις:

Η Α΄ φάση περιλαμβάνει την εκβάθυνση της δυτικής νηοδόχου από τα -14 μέτρα στα -16 μέτρα, εκβάθυνση του κύκλου στροφής και διαύλου εισόδου από τα -15 μέτρα στα -17 μέτρα, διαπλάτυνση του διαύλου εισόδου κατά 40μ., την βελτίωση/σταθεροποίηση υφισταμένων κρηπιδωμάτων και σταθεροποίηση υφισταμένων ακρομολίων κυματοθραυστών.

Η Β΄ φάση αφορά στην επέκταση του κρηπιδώματος της δυτικής νηοδόχου κατά 500 μ. και περιλαμβάνει την εκπόνηση μελέτης και τις κατασκευαστικές εργασίες. Η επέκταση του κρηπιδώματος θα βοηθήσει και στον σταδιακό γεωγραφικό διαχωρισμό του λιμανιού μετατοπίζοντας όλες τις δραστηριότητες διακίνησης φορτίων στο δυτικό μέρος του λιμανιού.

Έχει ολοκληρωθεί η Α΄ φάση της Αναβάθμισης του Λεμεσού και οι κατασκευαστικές εργασίες για την επέκταση των κρηπιδωμάτων αναμένεται να ολοκληρωθούν το 2013.

2.1.3.3 Λιμένας Βασιλικού

Το λιμάνι Βρίσκεται στο νότιο μέρος του Κύπρου μεταξύ Λεμεσού και Λάρνακας και είναι το κατεξοχήν βιομηχανικό λιμάνι το οποίο ασχολείται με χύμα φορτία καθώς και τα οχηλά.

Η κυριότητα του λιμανιού ανήκει στην Αρχή Λιμένων η οποία με ειδική συμφωνία εκμίσθωσε το λιμάνι στην Τσιμεντοποιία Βασιλικού. Η συμφωνία μίσθωσης καλύπτει διάρκεια 50 χρόνων, από 1.1.1984 – 31.12.2033 και αφορά όλα τα είδη (εισαγωγές-εξαγωγές) για τις ανάγκες της Τσιμεντοποιίας καθώς και ιδιωτικά φορτία άλλων εταιρειών αδειούχων από την Αρχή Λιμένων.

Τα είδη φορτίων που διακινούνται από το λιμάνι Βασιλικού είναι ζωοτροφές, σιτηρά, κάρβουνο, περλίτης, τσιμέντο, χώμα, σκύρα, παλιοσίδηρα (scrap iron). Το κύριο εξαγωγικό είδος φορτίου είναι το τσιμέντο με περίπου 350.000 τόνους.

2.1.4 Αερολιμένες Βορείου Αιγαίου

2.1.4.1 Αερολιμένας Ικαρίας

Το Αεροδρόμιο Ικαρίας βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο του νησιού, στο Ακρωτήριο Δράκανο και νοτιοανατολικά του Άγιου Κήρυκου. Απέχει 12 χλμ από την πόλη του Άγιου Κήρυκου. Έχει την δυνατότητα να φιλοξενήσει μόνο ελαφρά αεροσκάφη. Οι εγκαταστάσεις έχουν έκτασης 1.000 τ.μ. Διαθέτει:

- Έναν (1) επιβατικό αεροσταθμό
- Έναν (1) αμαξοστάσιο
- Κατηγορία πυρασφάλειας αεροδρομίου : 4 (IV)
- Θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών : 4 αεροσκάφη ATR72.

2.1.4.2 Κρατικός Αερολιμένας Λήμνου «Ήφαιστος»

Ο αερολιμένας βρίσκεται 18 χιλιόμετρα από την πόλη της Μύρινας. Λειτουργεί από το 1959 και από το 2001 έγινε η μετεγκατάστασή του σε καινούργιες κτιριακές εγκαταστάσεις. Οι κτιριακές του εγκαταστάσεις καλύπτουν 6.500 τ.μ. Το γεωγραφικό του πλάτος είναι 39ο 55' 02 Βόρειο. Το γεωγραφικό του μήκος είναι 25ο 14' 11 Ανατολικό. Διαθέτει:

- Έναν (1) επιβατικό αεροσταθμό
- Πυροσβεστικός σταθμός : 1
- Κατηγορία πυρασφάλειας αεροδρομίου : 6 (VI)
- Θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών : 9
- Χώρος στάθμευσης για αεροσκάφη αερολεσχών.

2.1.4.3 Κρατικός Αερολιμένας Μυτιλήνης «Οδυσσέας Ελύτης»

Ο αερολιμένας βρίσκεται στην Λέσβο, 8 χιλιόμετρα από την Πόλη της Μυτιλήνης στην περιοχή της Βαρειάς. Ξεκίνησε την λειτουργία του το 1948. Το 1965 το κτίριο του Τερματικού Σταθμού είχε εμβαδόν 368 τ.μ. Με τις τελευταίες προσθήκες στον τερματικό σταθμό, το αεροδρόμιο θα αποκτήσει συνολική επιφάνεια 2.000 τ.μ.

Το αεροδρόμιο χρησιμοποιείται από :

- Olympic Air και Aegean Airlines για Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λήμνο, Χίο, Ρόδο, Σάμο.
- Διάφορες Ξένες Εταιρίες κυρίως τους Θερινούς μήνες.
- Από την Αερολέσχη Μυτιλήνης όπου στεγάζεται σε χώρο το οποίο της παραχωρήθηκε από την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας.

2.1.4.4 Κρατικός Αερολιμένας Σάμου «Αρίσταρχος ο Σάμιος»

Ο αερολιμένας βρίσκεται 14 χιλιόμετρα από την πόλη της Σάμου στο Δήμο Πυθαγορείου και λειτουργεί από το 1963. Οι κτιριακές του εγκαταστάσεις καλύπτουν 7.000 τ.μ. Το γεωγραφικό του πλάτος είναι 37ο 41' 21 Ανατολικό. Το γεωγραφικό του μήκος είναι 26ο 54' 44 Ανατολικό. Διαθέτει :

- Έναν (1) επιβατικό αεροσταθμό
- Πυροσβεστικός σταθμός : 1

- Κατηγορία πυρασφάλειας αεροδρομίου : 7 (VII)
- Θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών : 8
- Θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών Γενικής Αεροπορίας.

2.1.4.5 Κρατικός Αερολιμένας Χίου «Όμηρος»

Ο Κρατικός Αερολιμένας Χίου "Όμηρος" βρίσκεται 4 χιλιόμετρα από το κέντρο της πόλης της Χίου στην νότια της πλευρά. Ο τερματικός σταθμός του αερολιμένα είναι επιφάνειας 800 τ.μ. ενώ ο διάδρομος προσγείωσης έχει μήκος 1.500 μ. και πλάτος 30 μ. Στον Αερολιμένα Χίου λειτουργούν δύο Ραδιοβοηθήματα στην περιοχή του Αεροδρομίου και ένα Ραδιοβοήθημα στην περιοχή Μεστών. Το 2003 απαλλοτριώθηκε έκταση 39.000 τ.μ. νότια του αερολιμένα και δημιουργήθηκε ζώνης ασφαλείας.

Σήμερα είναι υπό δημοπράτηση τα ακόλουθα έργα:

- Επέκτασης διαδρόμου στα 1.850 μέτρα
- Επέκτασης πεδίου ελιγμών
- Αύξηση θέσεων στάθμευσης αεροσκαφών (3)
- Κατασκευή νέου Πύργου Ελέγχου Αεροσκαφών
- Αύξηση χώρου αεροσταθμού για εξυπηρέτηση αεροπορικής κίνησης
- Δημιουργία ζωνών ασφαλείας.

2.1.5 Αερολιμένες Νοτίου Αιγαίου

2.1.5.1 Κρατικός Αερολιμένας Αστυπάλαιας

Ο αερολιμένας βρίσκεται 12 χιλιόμετρα από την πόλη της Αστυπάλαιας στη θέση Ανάληψη. Οι κτιριακές εγκαταστάσεις καλύπτουν περίπου 700 τ.μ. Το γεωγραφικό πλάτος είναι 36° 45' 51 Βόρειο και το γεωγραφικό μήκος είναι 26° 22' 33 Ανατολικό. Διαθέτει:

- Ένα επιβατικό σταθμό
- Ένα πυροσβεστικό σταθμό
- Κατηγορία πυρασφάλειας αεροδρομίου: 3
- Θέσεις στάθμευσης: 3 ATR, 3 DH8
- Θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών Γενικής Αεροπορίας: 4

2.1.5.2 Κρατικός Αερολιμένας Καρπάθου

Ο Κρατικός Αερολιμένας Καρπάθου βρίσκεται στην περιοχή του Αφιάρτη, στη νότια Κάρπαθο, 15 χιλιόμετρα νότια της πόλης της Καρπάθου. Ο διάδρομος προσγείωσης-απογείωσης έχει μήκος 2.100 μ., δημιουργήθηκε στην τελική του μορφή το 1986, και είναι από τους μεγαλύτερους στην Ελλάδα έως και τα Βαλκάνια. Οι νέες κτηριακές εγκαταστάσεις άνοιξαν τις πύλες τους στις 25/07/2009.

Ο χώρος στάθμευσης αεροσκαφών χωράει τρία μεγάλα αεροσκάφη, δύο μικρότερα και δύο ελαφρύτερα. Το κτήριο του αερολιμένα έχει προσαρμοστεί στην παραδοσιακή καρπάθικη αρχιτεκτονική και είναι εύκολα προσβάσιμος από άτομα με ειδικές ανάγκες.

Ο αερολιμένας συνδέεται με καθημερινές πτήσεις με τη Ρόδο και με την Αθήνα. Τη θερινή περίοδο συνδέεται και με το Ηράκλειο, τη Σητεία Κρήτης και τη Θεσσαλονίκη, ενώ υπάρχει κίνηση και πολλών αεροσκαφών ξένων εταιριών από και προς πολλές χώρες της Ευρώπης. Ο αερολιμένας χρησιμοποιείται και από την Πολεμική Αεροπορία.

2.1.5.3 Κρατικός Αερολιμένας Κω «Ιπποκράτης»

Ο αερολιμένας βρίσκεται 27 χιλιόμετρα από την πόλη της Κω στην περιοχή Αντιμάχεια και λειτουργεί από το 1964. Το συνολικό εμβαδόν των κτιριακών εγκαταστάσεων φτάνει τα 3.000 τμ. Το γεωγραφικό του πλάτος είναι 36° 47' 41 Βόρειο. Το γεωγραφικό του μήκος είναι 27° 05' 28 Ανατολικό. Διαθέτει:

- Δύο επιβατικούς αεροσταθμούς, αφίξεων και αναχωρήσεων.
- Ένα πυροσβεστικό σταθμό.
- Κατηγορία πυρασφάλειας : 8 (viii)
- Θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών : 7
- Χώρος στάθμευσης αεροσκαφών Γενικής αεροπορίας 9.000 τ.μ. στη δυτική πίστα του αεροσταθμού.

2.1.5.4 Δημοτικός Αερολιμένας Κάσου (ΔΑΚΑ)

Ο αερολιμένας βρίσκεται στο μέσο του νησιού και λειτουργεί από το 1983 απέχει από το κέντρο της πόλης 800 μέτρα. Το εμβαδόν των κτιριακών του εγκαταστάσεων είναι 120 τμ. Έχουν ήδη αρχίσει οι εργασίες για την κατασκευή νέου αεροσταθμού συνολικού εμβαδού 500 τμ. Το γεωγραφικό του πλάτος είναι 35° 25 '17 Βόρειο και το γεωγραφικό του μήκος είναι 26° 55' 00 Ανατολικό. Διαθέτει:

- Έναν (1) επιβατικό αεροσταθμό
- Κατηγορία πυρασφάλειας αεροδρομίου: Δ
- Θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών: 1 ATR-42 ή 1 DASH – 8 και 2 ελαφρά αεροσκάφη.

2.1.5.5 Δημοτικός Αερολιμένας Καστελορίζου

Ο αερολιμένας βρίσκεται 2,5 χιλιόμετρα από τη πόλη της Μεγίστης και λειτουργεί από το 1986. Το γεωγραφικό πλάτος: 36° 07' 40 Βόρειο και το γεωγραφικό μήκος: 29° 34' 00 Ανατολικό. Διαθέτει:

- Έναν (1) επιβατικό αεροσταθμό 150 τμ.
- Θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών: 1
- Θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών Γενικής Αεροπορίας: 3

2.1.5.6 Δημοτικός Αερολιμένας Λέρου

Ο δημοτικός αερολιμένας Λέρου βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του νησιού, στη θέση Παρθένη και σε απόσταση 9 χιλιομέτρων από το κέντρο της Λέρου - Πλάτανος. Η λειτουργία άρχισε το 1984 και δέχεται αεροσκάφη τύπου ATR-43, DASH – 8, καθώς και ελαφρά αεροσκάφη. Το εμβαδόν των κτιριακών εγκαταστάσεων του αερολιμένα είναι 2.000 τμ. Το γεωγραφικό του

πλάτος είναι 37ο 11' 0" Βόρειο και το γεωγραφικό του μήκος είναι 26ο 48' 1" Ανατολικό Διαθέτει:

- Έναν (1) επιβατικό αεροσταθμό
- Έναν (1) πυροσβεστικό σταθμό
- Κατηγορία πυρασφάλειας αεροδρομίου: Δ
- Θέσεις στάθμευσης αεροσκαφών

2.1.5.7 Διεθνές Αεροδρόμιο Ρόδου «Διαγόρας»

Το Διεθνές Αεροδρόμιο «Διαγόρας» Ρόδου (ή Κρατικός Αερολιμένας Ρόδου «Διαγόρας») βρίσκεται στη Ρόδο, 16 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πόλης της Ρόδου, κοντά στο χωριό Παραδείσι. Είναι το τέταρτο μεγαλύτερο αεροδρόμιο της Ελλάδας σε συνολικό όγκο επιβατών, με την κίνηση για το 2007 να φτάνει τους 415.166 επιβάτες για πτήσεις εσωτερικού και τους 1.395.021 επιβάτες για πτήσεις εξωτερικού. Ξεκίνησε τη λειτουργία του στις 28 Ιουνίου 1977, αντικαθιστώντας το ξεπερασμένο για πολιτική χρήση αεροδρόμιο που βρισκόταν μερικά χιλιόμετρα ανατολικότερα, στην περιοχή των Μαριτσών, και το οποίο σήμερα είναι στρατιωτικό με κωδικό ICAO:LGRD.

Το δάπεδο στάθμευσης αεροσκαφών καλύπτει συνολική έκταση 110.600 τμ με δυνατότητα στάθμευσης 13 αεροσκαφών, ενώ το κτίριο του αεροσταθμού έχει έκταση 20.753 τμ, με χωρητικότητα 1.700 επιβατών, με τα έργα επέκτασης και βελτίωσης να συνεχίζονται. Από το 2000 ο έλεγχος εναέριας κυκλοφορίας υποστηρίζεται από ραντάρ προσέγγισης, ενώ υπάρχει και αυτοματοποιημένο σύστημα διαχείρισης σχεδίων πτήσης.

2.1.6 Αερολιμένες Κύπρου

Η Κύπρος διαθέτει 2 αεροδρόμια, το Διεθνές Αερολιμένας Λάρνακας και το Αεροδρόμιο Πάφου. Η Λάρνακα βρίσκεται στην νοτιοανατολική πλευρά της Κύπρου ενώ η Πάφος βρίσκεται στην νοτιοδυτική πλευρά του νησιού. Το αεροδρόμιο Λάρνακας αλλά και το αεροδρόμιο Πάφου διαθέτουν σύγχρονο εξοπλισμό, ευρωπαϊκά στάνταρ, αμέτρητα καταστήματα, duty free, εστιατόρια, καφετέριες, καρτοτηλέφωνα, ΑΤΜ, γραφεία συναλλάγματος, τουριστικά γραφεία και φυσικά ticket desks για αεροπορικά εισιτήρια.

2.1.6.1 Διεθνές Αερολιμένας Λάρνακας

Ο Διεθνής Αερολιμένας Λάρνακας βρίσκεται περίπου 4 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πόλης της Λάρνακας. Πρόκειται για το κύριο διεθνές αεροδρόμιο της Κύπρου και την κύρια πύλη εισόδου στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Ο Αερολιμένας διαθέτει δύο τερματικούς σταθμούς. Ο κύριος τερματικός λειτούργησε τον Νοέμβριο του 2009 και αποτελείται από δύο επίπεδα: ένα για τις αναχωρήσεις και ένα για τις αφίξεις. Ο δεύτερος τερματικός σταθμός χρησιμοποιείται σήμερα ως εφεδρικός αλλά και για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών αεροσκαφών,

για τη μεταφορά φορτίου και για επισκέψεις επισήμων. Ο νέος τερματικός σταθμός διαθέτει 16 αερογέφυρες (φυσούνες) για την επιβίβαση και αποβίβαση στα και από τα αεροσκάφη.

Το Διεθνές Αεροδρόμιο Λάρνακας διαθέτει κυκλοφοριακές ρυθμίσεις που επιτρέπουν την άμεση πρόσβαση στο δίκτυο αυτοκινητόδρομων και όλες τις πόλεις της Κύπρου. Πέρα από το αυτοκίνητο και το ταξί, υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στο αεροδρόμιο με τα μέσα δημόσιας συγκοινωνίας.

2.1.6.2 Διεθνές Αεροδρόμιο Πάφου

Το Διεθνές Αεροδρόμιο Πάφου άνοιξε τις πύλες του το 1982. Βρίσκεται 14 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της πόλης, κοντά στο χωριό Τίμη και εξυπηρετεί κυρίως πτήσεις τσάρτερ από Ευρωπαϊκές χώρες. Η μεταφορά στην Πάφο γίνεται οδικώς, μέσω ιδιωτικών οχημάτων, ταξί και λεωφορείων.

Με το πέρασμα των κυπριακών αεροδρομίων στα χέρια του στρατηγικού επενδύτη "Hermes Airports", ανεγέρθη νέος τερματικός σταθμός έκτασης 20.000 τ.μ. παραπλεύρως των υφισταμένων εγκαταστάσεων. Στους νέους του χώρους το αεροδρόμιο διαθέτει 28 σημεία ελέγχου εισιτηρίων, 3 ιμάντες παραλαβής αποσκευών και 800 θέσεις στάθμευσης. Μπορεί να εξυπηρετήσει 2,7 εκατομμύρια επιβάτες ετησίως. Το νέο κτήριο λειτουργεί από τις 17 Νοεμβρίου 2008.

Υπό μελέτη βρίσκεται επίσης η κατασκευή νέου οδικού άξονα που θα το συνδέσει με την τουριστική περιοχή της πόλης.

2.2 Συνδέσεις περιοχής εφαρμογής με τη Ρωσία

Η σύνδεση της περιοχής εφαρμογής με τη Ρωσία μπορεί να περιλαμβάνει όλους τους τρόπους μεταφοράς (θαλάσσια, αεροπορική, οδική, σιδηροδρομική).

2.2.1 Αεροπορικές συνδέσεις Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου με Αθήνα/Θεσσαλονίκη

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΙΚΑΡΙΑΣ (JIC)	ΑΘΗΝΑ (ATH)	Olympic Air
	ΛΗΜΝΟ (LXS)	Sky Express
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (SKG)	Sky Express

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΛΗΜΝΟΥ «ΗΦΑΙΣΤΟΣ» (LXS)	ΑΘΗΝΑ (ATH)	Olympic Air
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (SKG)	Sky Express
	ΜΥΤΙΛΗΝΗ (MJT)	Sky Express
	ΙΚΑΡΙΑ (JIC)	Sky Express
	ΧΙΟ (JKH)	Sky Express
	ΣΑΜΟ (SMI)	Sky Express
	ΡΟΔΟΣ (RHO)	Sky Express

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ «ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ» (MJT)	ΑΘΗΝΑ (ATH)	Olympic Air, Aegean Airlines
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (SKG)	Aegean Airlines
	ΛΗΜΝΟ (LXS)	Sky Express
	ΧΙΟ (JKH)	Sky Express
	ΣΑΜΟ (SMI)	Sky Express
	ΡΟΔΟ (RHO)	Sky Express

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΧΙΟΥ (JKH)	ΑΘΗΝΑ (ATH)	Olympic Air
	ΜΥΤΙΛΗΝΗ (MJT)	Sky Express
	ΣΑΜΟ (SMI)	Sky Express
	ΡΟΔΟ (RHO)	Sky Express
	ΛΗΜΝΟ (LXS)	Sky Express
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (SKG)	Astra Airlines

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΣΑΜΟΥ «ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΣ Ο ΣΑΜΙΟΣ» (SMI)	ΑΘΗΝΑ (ATH)	Olympic Air
	ΧΙΟ (JKH)	Sky Express
	ΡΟΔΟ (RHO)	Sky Express
	ΜΥΤΙΛΗΝΗ (MJT)	Sky Express
	ΛΗΜΝΟ (LXS)	Sky Express
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (SKG)	Astra Airlines

2.2.2 Αεροπορικές συνδέσεις Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου με Αθήνα/Θεσσαλονίκη

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ (JTY)	ΑΘΗΝΑ (ATH)	Olympic Air
	ΛΕΡΟΣ (LRS)	Olympic Air

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΚΡΑΤΙΚΟ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑ ΚΑΡΠΑΘΟΥ (ΑΟΚ)	ΑΘΗΝΑ (ATH)	Olympic Air
	ΚΑΣΟΣ (KSJ)	Olympic Air
	ΡΟΔΟΣ (RHO)	Olympic Air
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (SKG)	Astra Airlines

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΚΑΣΟΥ (ΔΑΚΑ) (KSJ)	ΚΑΡΠΑΘΟΣ (ΑΟΚ)	Olympic Air

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΚΩ «ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ» (KGS)	ΑΘΗΝΑ (ATH)	Olympic Air
	ΚΑΛΥΜΝΟΣ (JKL)	Olympic Air
	ΡΟΔΟΣ (RHO)	Olympic Air
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (SKG)	Astra Airlines

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟΥ (KZS)	ΡΟΔΟΣ (RHO)	Olympic Air

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΛΕΡΟΥ (LRS)	ΑΘΗΝΑ (ATH)	Olympic Air
	ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑ (JTY)	Olympic Air
	ΚΑΛΥΜΝΟΣ (JKL)	Olympic Air

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΡΟΔΟΥ «ΔΙΑΓΟΡΑΣ» (RHO)	ΑΘΗΝΑ (ATH)	Olympic Air, Aegean Airlines
	ΚΑΡΠΑΘΟΣ (ΑΟΚ)	Olympic Air
	ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟ (KZS)	Olympic Air
	ΚΩΣ (KGS)	Olympic Air
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (SKG)	Aegean Airlines
	ΧΙΟ (JKH)	Sky Express
	ΣΑΜΟ (SMI)	Sky Express
	ΜΥΤΙΛΗΝΗ (MJT)	Sky Express
	ΛΗΜΝΟ (LXS)	Sky Express

Σημείωση: Με απόφαση της Olympic Air, από 30/9/2013 σταματούν οι πτήσεις από Αθήνα προς Ρόδο και από 14/10/2013 σταματούν οι πτήσεις από Αθήνα προς Ηράκλειο και από Αθήνα προς Θεσσαλονίκη.

2.2.3 Ακτοπλοϊκές συνδέσεις Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου με Πειραιά

ΛΙΜΑΝΙΑ		ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟ	ΑΚΤΟΠΛΟΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ (ΠΛΟΙΟ)
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:		
ΜΥΤΙΛΗΝΗ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ-ΧΙΟΣ-ΜΥΤΙΛΗΝΗ	BLUE STAR FERRIES (BLUE STAR PATMOS)
ΜΥΤΙΛΗΝΗ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ-ΙΚΑΡΙΑ (ΕΥΔΗΛΟΣ)-ΧΙΟΣ-ΜΥΤΙΛΗΝΗ	HELLENIC SEAWAYS (NISSOS MYKONOS)
ΣΑΜΟΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ-ΚΑΡΛΟΒΑΣΙ ΣΑΜΟΥ	HELLENIC SEAWAYS (NISSOS MYKONOS)
ΣΑΜΟΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ-ΥΡΟΣ-ΜΥΚΟΝΟΣ-ΙΚΑΡΙΑ (ΕΥΔΗΛΟΣ)-ΑΓ. ΚΗΡΥΚΟΣ -ΦΟΥΡΝΟΙ-ΚΑΡΛΟΒΑΣΙ-ΒΑΘΥ ΣΑΜΟΥ	NEL LINES (ΜΥΤΙΛΗΝΗ)

2.2.4 Ακτοπλοϊκές συνδέσεις Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου με Πειραιά

ΛΙΜΑΝΙΑ		ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ	ΑΚΤΟΠΛΟΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ (ΠΛΟΙΟ)
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:		
ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑ	ΠΕΙΡΑΙΑ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ-ΣΥΡΟΣ-ΠΑΡΟΣ-ΝΑΞΟΣ-ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ & ΑΜΟΡΓΟΣ (ΚΑΤΑΠΟΛΑ & ΑΙΓΙΑΛΗ)-ΗΡΑΚΛΕΙΑ-ΣΧΟΙΝΟΥΣΑ-ΚΟΥΦΟΝΗΣΙ-ΔΟΝΟΥΣΑ-ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑ	BLUE STAR FERRIES (BLUE STAR PAROS)
ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ-ΚΑΛΥΜΝΟΣ-ΚΩΣ-ΡΟΔΟΣ & ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑ-ΠΑΤΜΟΣ-ΛΕΙΨΟΙ-ΛΕΡΟΣ-ΝΙΣΥΡΟΣ-ΤΗΛΟΣ-ΣΥΜΗ-ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟ	BLUE STAR FERRIES (ΔΙΑΓΟΡΑΣ)
ΛΕΡΟΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ-ΠΑΤΜΟΣ-ΛΕΡΟΣ-ΚΩΣ-ΡΟΔΟΣ	BLUE STAR FERRIES (BLUE STAR 2)
ΡΟΔΟΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ-ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ-ΚΩΣ-ΡΟΔΟΣ	BLUE STAR FERRIES (BLUE HORIZON)

2.2.5 Αεροπορικές συνδέσεις Αθήνας/ Θεσσαλονίκης με Ρωσία

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΑΘΗΝΑ (ATH)	Μόσχα Σερεμέτιεβο (SVO)	Ukraine International, Aeroflot
	Μόσχα Νομοντέντοβο (DME)	Ukraine International, S7 Airlines
	Αγία Πετρούπολη Πούλκοβο (LED)	Ukraine International, Aegean Airlines
	Gorno-Altaysk (RGK)	S7 Airlines
	Rostov-on-Don (ROV)	Ukraine International, Turkish Airlines, Aeroflot
	Αμπακάν (ABA)	Aeroflot, S7 Airlines
	Ανάπα (AAQ)	Aeroflot
	Αρχάγγελσκ (ARH)	Aeroflot
	Αστραχάν (ASF)	Aeroflot
	Βλαδιβοστόκ (VVO)	Ural Airlines, Aeroflot
	Βόλγκοκραντ (VOG)	Aeroflot, S7 Airlines
	Γιάζνο-Σακαλίνσκ (UUS)	Aeroflot
	Γιακούτσκ (YKS)	Aeroflot, S7 Airlines
	Εκατερίνενμπουργκ (SVX)	Lufthansa, Ukraine International, Turkish Airlines
	Ιρκούτσκ (IKT)	Aeroflot, S7 Airlines
	Καζάν (KZN)	Lufthansa, Turkish Airlines, Aeroflot
	Καλίνιγκραντ (KGD)	airBaltic, Aeroflot, SAS
	Καμπαρόφκ Νόβι (KHV)	Aeroflot
	Κεμέροβο (KEJ)	Aeroflot, S7 Airlines
	Κρασνογιάρσκ (KJA)	Aeroflot, S7 Airlines
	Μαγκνιτογκόρσκ (MQF)	Aeroflot

	Μινεράλνιε Βόντι (MRV)	Aeroflot
	Μούρμανσκ (MMK)	Aeroflot
	Μπαγκοβεσένσκ (BQS)	Aeroflot
	Μπαρναούλ (BAX)	Aeroflot, S7 Airlines
	Μπρατσκ (BTK)	S7 Airlines
	Ναμπερέβνιε Τσέλνι (NBC)	Aeroflot
	Νιζνεβάρτοσκ (NJC)	Ukraine International, Aeroflot, S7 Airlines
	Νίζνι Νοβγκορόντ (GOJ)	Lufthansa, Aeroflot, S7 Airlines
	Νόβι Ουρενγκόι (NUX)	S7 Airlines
	Νοβοκουζίνετσκ (NOZ)	Aeroflot, S7 Airlines
	Νοβοσιμπίρσκ (OVB)	Ural Airlines, Ukraine International, Turkish Airlines
	Νόριλσκ (NSK)	Aeroflot, S7 Airlines
	Ομσκ (OMS)	Pegasus Airlines, Aeroflot, S7 Airlines
	Όρενμπουργκ (REN)	Aeroflot
	Ουλάν-Ουντέ (UUD)	Aeroflot, S7 Airlines
	Ούφα (UFA)	Turkish Airlines, Aeroflot, S7 Airlines
	Περμ (PEE)	Aeroflot, S7 Airlines
	Πετροπαβλόσκ-Καμτσάτσκι Αερ. (PKC)	Aeroflot
	Σαμάρα (KUF)	Lufthansa, Ukraine International, Aeroflot
	Σικτιβκάρ (SCW)	Aeroflot
	Σοσί (AER)	Lufthansa, Ukraine International, Turkish Airlines
	Σουργκούτ (SGC)	Aeroflot, Air Moldova
	Σταβροπόλ (STW)	Aeroflot
	Τιούμεν (TJM)	Aeroflot, S7 Airlines
	Τομσκ (TOF)	Aeroflot, S7 Airlines
	Τσελιαμπίνσκ (CEK)	Aeroflot, S7 Airlines
	Τσίτα (HTA)	Aeroflot, S7 Airlines

ΑΕΡΟΔΟΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (SKG)	Μόσχα Σερεμέτιεβο (SVO)	Aeroflot
	Rostov-on-Don (ROV)	Aeroflot
	Αμπακάν (ABA)	Aeroflot
	Ανάπα (AAQ)	Aeroflot
	Αρχάγγελσκ (ARH)	Aeroflot
	Αστραχάν (ASF)	Aeroflot
	Βλαδιβοστόκ (VVO)	Ural Airlines, Aeroflot
	Βόλγκοκραντ (VOG)	Aeroflot,
	Γιάζνο-Σακαλίνσκ (UUS)	Aeroflot
	Γιακούτσκ (YKS)	Aeroflot
	Εκατερίνενμπουργκ (SVX)	Ural Airlines
	Ιρκούτσκ (IKT)	Ural Airlines, Aeroflot
	Καζάν (KZN)	Aegean Airlines, Lufthansa, Turkish Airlines, Aeroflot
	Καλίνιγκραντ (KGD)	Aeroflot, SAS
	Καμπαρόφκ Νόβι (KHV)	Ural Airlines, Aeroflot
	Κεμέροβο (KEJ)	Aeroflot
	Κρασνογιάρσκ (KJA)	Aeroflot
	Μαγκνιτογκόρσκ (MQF)	Aeroflot
	Μινεράλνιε Βόντι (MRV)	Aeroflot
	Μούρμανσκ (MMK)	Aeroflot
	Μπαγκοβεσένσκ (BQS)	Ural Airlines, Aeroflot
	Μπαρναούλ (BAX)	Aeroflot
	Ναμπερέβνιε Τσέλνι (NBC)	Aeroflot
	Ναντίμ (NYM)	Ural Airlines, Yamal Airlines

	Νιζνεβάρτοσκ (NJC)	Aeroflot
	Νίζι Νοβγκορόντ (GOJ)	Lufthansa, Aeroflot
	Νόβι Ουρενγκόι (NUX)	Yamal Airlines
	Νοβοκουζίνετσκ (NOZ)	Aeroflot
	Νοβοσιμπέρσκ (NOB)	Ural Airlines, Turkish Airlines, Aeroflot
	Νόριλσκ (NSK)	Ural Airlines, Aeroflot
	Ομσκ (OMS)	Aeroflot
	Όρενμπουργκ (REN)	Aeroflot
	Ουλάν-Ουντέ (UUD)	Aeroflot
	Ούφα (UFA)	Turkish Airlines, Aeroflot
	Περμ (PEE)	Aeroflot
	Πετροπαβλόσκ-Καμτσάτσκι Αερ. (PKC)	Aeroflot
	Σαλεχάρντ (SLY)	Ural Airlines, Yamal Airlines
	Σαμάρα (KUF)	Lufthansa, Aeroflot, Aegean Airlines
	Σικτιβκάρ (SCW)	Aeroflot
	Σοσί (AER)	Aeroflot
	Σουργκούτ (SGC)	Aeroflot
	Τιούμεν (TJM)	Yamal Airlines
	Τομσκ (TOF)	Aeroflot
	Τσελιαμπίνσκ (CEK)	Aeroflot
	Τσίτα (HTA)	Ural Airlines, Aeroflot
	Χάντι-Μανσίσκ (HMA)	Ural Airlines

2.2.6 Αεροπορικές συνδέσεις Κύπρου με Ρωσία

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΛΑΡΝΑΚΑ (LCA)	Μόσχα Σερεμέτιεβο (SVO)	Ukraine International, Aeroflot, Cyprus Airways
	Μόσχα Νομοντέντοβο (DME)	Ukraine International
	Αγία Πετρούπολη Πούλκοβο (LED)	Ukraine International, Cyprus Airways
	Αμπακάν (ABA)	Aeroflot
	Αρχάγγελσκ (ARH)	Aeroflot
	Αστραχάν (ASF)	Aeroflot
	Βλαδιβοστόκ (VVO)	Ural Airlines, Aeroflot
	Βόλγκοκραντ (VOG)	Aeroflot
	Γιάζνο-Σακαλίνσκ (UUS)	Aeroflot
	Γιακούτσκ (YKS)	Aeroflot
	Εκατερίνενμπουργκ (SVX)	Ural Airlines
	Ιρκούτσκ (IKT)	Ural Airlines, Aeroflot
	Καλίνιγκραντ (KGD)	Aeroflot, Belavia
	Καμπαρόφκ Νόβι (KHV)	Ural Airlines, Aeroflot
	Κεμέροβο (KEJ)	Aeroflot
	Κρασνογιάρσκ (KJA)	Ural Airlines, Aeroflot
	Κρασνοντάρ (KRR)	Aeroflot
	Μαγκνιτογκόρσκ (MQF)	Aeroflot
	Μινεράλνιε Βόντι (MRV)	Aeroflot
	Μόσχα Βνούκοβο (VKO)	Lufthansa, Austrian Airlines
	Μούρμανσκ (MMK)	Aeroflot
	Μπαγκοβσεένσκ (BQS)	Ural Airlines, Aeroflot
	Μπαρναούλ (BAX)	Aeroflot
	Ναμπερέβνιε Τσέλνι (NBC)	Aeroflot
	Νιζνεβάρτοσκ (NJC)	Ukraine International, Aeroflot
	Νίζι Νοβγκορόντ (GOJ)	Lufthansa, Aeroflot
	Νοβοκουζίνετσκ (NOZ)	Aeroflot
	Νόριλσκ (NSK)	Aeroflot

	Ομσκ (OMS)	Aeroflot
	Όρενμπουργκ (REN)	Aeroflot
	Ουλάν-Ουντέ (UUD)	Aeroflot
	Ούφα (UFA)	Aeroflot
	Περμ (PEE)	Aeroflot
	Πετροπαβλόσκ-Καμτσάτσκι Αερ. (PKC)	Aeroflot
	Σαμάρα (KUF)	Ural Airlines
	Σικτιβκάρ (SCW)	Aeroflot
	Σοσί (AER)	Ukraine International
	Σουργκούτ (SGC)	Aeroflot, Air Moldova
	Τιούμεν (TJM)	Aeroflot
	Τομσκ (TOF)	Aeroflot
	Τσελιαμπίνσκ (CEK)	Aeroflot
	Τσίτα (HTA)	Ural Airlines, Aeroflot
	Χάντι-Μανσίσκ (HMA)	Ural Airlines

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ		ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ:	ΠΡΟΣ:	
ΠΑΦΟΣ (PFO)	Μόσχα Σερεμέτιεβο (SVO)	Aeroflot
	Κρασνοντάρ (KRR)	Ural Airlines
	Νόβι Ουρενγκόι (NUX)	Yakutia Airlines

3. Έρευνα πεδίου

3.1 Σκοποί και Στόχοι Έρευνας

Η έρευνα αυτή υλοποιήθηκε για λογαριασμό του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Δωδεκανήσου το οποίο συμμετέχει στο έργο «Συν-Πράττω» που εντάσσεται στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ 2007-2013.

Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση/ μελέτη των στάσεων και αντιλήψεων εκπροσώπων τοπικών επιχειρηματικών φορέων του νομού Δωδεκανήσου, της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και της Κύπρου, αναφορικά με την προοπτική εξαγωγής στη Ρωσία προϊόντων στον τομέα των τροφίμων και ποτών.

Στο πλαίσιο της έρευνας εξετάστηκαν :

- ❖ Τα είδη των παραγομένων προϊόντων τα οποία ενδιαφέρονται να εξάγουν οι επιχειρήσεις της περιοχής μελέτης
- ❖ Τα στοιχεία/ χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων (Πιστοποιημένες ή μη με Συστήματα Ποιότητας, το προσωπικό που απασχολούν και η απόδοση των επιχειρήσεων ως προς τις πωλήσεις, τα κέρδη, τις επενδύσεις σε πάγια κ.α.)
- ❖ Η πρόθεση των επιχειρήσεων για εξαγωγές στο εξωτερικό και κυρίως στη Ρωσία.
- ❖ Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προϊόντων τους, τα οποία θα συντελούσαν στην επιτυχή εξαγωγή τους (πωλήσεις) στη Ρωσία.
- ❖ Η ικανότητα της παραγωγική δυναμικότητα των επιχειρήσεων (εγκαταστάσεις/ υποδομές, εξοπλισμός, ανθρώπινο δυναμικό) για την υποστήριξη των εξαγωγών των προϊόντων τους.
- ❖ Η ικανότητα της υπάρχουσας συγκοινωνίας (οδική, αεροπορική, ακτοπλοϊκή κλπ) για την εξυπηρέτηση των εξαγωγών και την έγκαιρη διάθεση των προϊόντων τους στην αγορά της Ρωσίας.
- ❖ Τα πλεονέκτημα και τις ενδεχόμενες απειλές για τις επιχειρήσεις αναφορικά με την εξαγωγή των προϊόντων τους στη Ρωσία.
- ❖ Οι τρόποι τους οποίους προτιμάνε οι επιχειρήσεις για την εξαγωγή των προϊόντων τους.
- ❖ Οι τρόποι προώθησης των προϊόντων τους σε αγορές του εξωτερικού.
- ❖ Η συμμετοχή των επιχειρήσεων σε Διεθνείς εκθέσεις Τροφίμων και Ποτών και τα οφέλη που αποκόμισαν, καθώς και η συμβολή/ συνδρομή των τοπικών φορέων.
- ❖ Η γνώση των επιχειρήσεων για την ισχύουσα νομοθεσία και τις διαδικασίες εξαγωγών και εκτελωνισμού για τρόφιμα και ποτά.
- ❖ Η άποψη των επιχειρήσεων για το αν το θεσμικό πλαίσιο και οι γενικότερες συνθήκες στην Ελλάδα ευνοούν τις εξαγωγές προϊόντων γενικότερα.

Απώτερος στόχος της έρευνας είναι να αποσαφηνισθούν οι ιδιαίτεροι παράγοντες, συνθήκες, προσδοκίες και απαιτήσεις του επιλεγμένου δείγματος εκπροσώπων τοπικών επιχειρηματικών φορέων. Η έρευνα διεξήχθη τον μήνα Ιούνιο του 2013.

3.2 Μεθοδολογία Έρευνας

Προκειμένου να διερευνηθούν τα ανωτέρω ακολουθήθηκε η εξής μεθοδολογική προσέγγιση:

- 1) Σχεδιασμός των ερωτηματολογίων για τη συλλογή δεδομένων που αφορούν, τις στάσεις, αντιλήψεις των άμεσα ενδιαφερομένων επιχειρήσεων του νομού Δωδεκανήσου, της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και της Κύπρου, αναφορικά με την προοπτική εξαγωγής στη Ρωσία προϊόντων στον τομέα των τροφίμων και ποτών.
- 2) Υλοποίηση έρευνας με τηλεφωνικές συνεντεύξεις, επιτόπιες επισκέψεις και αποστολή του ερωτηματολογίου.
- 3) Ανάλυση και συσχετισμός των δεδομένων που προέκυψαν από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και παρουσίαση των αποτελεσμάτων. Το στάδιο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην ερμηνεία των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν κατά την υλοποίηση της έρευνας.
- 4) Διατύπωση των συμπερασμάτων της μελέτης.

3.3 Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας συγκροτήθηκε από εκπροσώπους των τοπικών επιχειρήσεων (τροφίμων και ποτών). Ειδικότερα, στην έρευνα προσεγγίσθηκαν 53 επιχειρήσεις από τις οποίες ανταποκρίθηκαν οι 17.

- ❖ 3 επιχειρήσεις από το Νομό Δωδεκανήσου
- ❖ 11 επιχειρήσεις από την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου
- ❖ 3 επιχειρήσεις από την Κύπρο

3.4 Αποτελέσματα Έρευνας

Α) Για Επιχειρήσεις

Αρχικά καταγράφηκαν τα γενικά στοιχεία της επιχείρησης-ερωτώμενου.

Η πρώτη και η δεύτερη ερώτηση της έρευνας επιχειρούν να ανιχνεύσουν τα είδη των παραγομένων προϊόντων τα οποία ενδιαφέρονται να εξάγουν οι ερωτώμενοι.

Ερώτηση 2.1. Αναλυτικά τα είδη των παραγομένων προϊόντων τα οποία θα ενδιαφερόσασταν να εξάγετε. (Παρακαλείσθε να συμπληρώσετε το είδος των συσκευασιών, τις ποσότητες (kg,l) των προϊόντων ανά συσκευασία, αν χρειάζονται ψυγείο, διάρκεια ζωής).

Ερώτηση 2.2. Αναλυτικά τα είδη των εμπορευόμενων προϊόντων (που δεν τα παράγει η ίδια) τα οποία θα ενδιαφερόσασταν να εξάγετε. (Παρακαλείσθε να συμπληρώσετε το είδος των συσκευασιών, τις ποσότητες (kg,l) των προϊόντων ανά συσκευασία, αν χρειάζονται ψυγείο, διάρκεια ζωής).

Με τα αποτελέσματα από τις απαντήσεις στις δυο πρώτες ερωτήσεις αναπτύχθηκε ένας πλήρης κατάλογος των τροφίμων και ποτών (και περιγραφή των χαρακτηριστικών αυτών) που οι επιχειρήσεις προτίθενται να εξάγουν, ο οποίος παρουσιάζεται στο Παραδοτέο 1.2 της μελέτης.

Ερώτηση 3.1. Η επιχείρησή σας διαθέτει κάποιο Πιστοποιημένο Σύστημα Διαχείρισης;

Ως προς την πιστοποίηση των επιχειρήσεων – με κάποιο Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας – που συμμετείχαν στην έρευνα, προκύπτει ότι :

- ❖ 8 επιχειρήσεις διαθέτουν Σύστημα Υγιεινής και Ασφάλειας Τροφίμων και Ποτών (HACCP-ISO 22000)
- ❖ 6 επιχειρήσεις διαθέτουν Σύστημα Υγιεινής και Ασφάλειας Τροφίμων και Ποτών (HACCP-ISO 22000) και Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας (ISO 9001),
- ❖ 2 επιχειρήσεις δεν διαθέτουν κανένα Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας,
- ❖ 1 επιχείρηση διαθέτει Σύστημα Υγιεινής και Ασφάλειας Τροφίμων και Ποτών (HACCP-ISO 22000) και Σύστημα περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ISO 14001),

Συνεπώς το **88,2 %** των επιχειρήσεων που εξετάστηκαν διαθέτουν έστω και ένα Πιστοποιητικό Διαχείρισης Ποιότητας.

Ερώτηση 3.2 Πόσα άτομα μόνιμο και εποχικό προσωπικό απασχολείτε;

Ως προς την απασχόληση μόνιμου προσωπικού, προκύπτει ότι:

- ❖ 12 επιχειρήσεις απασχολούν από 1 έως 10 άτομα
- ❖ 3 επιχειρήσεις από 10 έως 20
- ❖ 1 επιχείρηση από 30 έως 40
- ❖ 1 επιχείρηση από 40 έως 50

Επίσης, 10 από τις 17 επιχειρήσεις απασχολούν και εποχιακό προσωπικό από 1 έως 10 άτομα, ενώ 1 επιχείρηση απασχολεί πάνω από δέκα άτομα.

Ερώτηση 3.3 Μπορείτε να εκτιμήσετε την απόδοση της επιχείρησής σας τα τελευταία 5 χρόνια; (αν η εταιρεία είναι πιο πρόσφατη, λάβετε υπόψη τα πιο πρόσφατα έτη λειτουργίας)

	Μείωση	Καμία Αλλαγή	Αύξηση
Απασχόληση	IIII (4)	IIIIII (6)	IIIIIII (7)
Σύνολο Πωλήσεων	III (3)	IIII (4)	IIIIIIIII (10)
Σύνολο Κερδών	III (3)	IIIIII (7)	IIIIIII (7)
Επενδύσεις σε Πάγια	I (1)	III (3)	IIIIIIIIII (13)
Αριθμός Πελατών	I (1)	III (3)	IIIIIIIIII (12)
Απόσταση της πιο μακρινής αγοράς σε χιλιόμετρα	II (2)	IIIIII (7)	IIIIIII (8)

Παρατηρούμε ότι αύξηση ή καμία αλλαγή σε σχέση με τα παραπάνω, δηλώνουν :

- ❖ Σε σχέση με την **Απασχόληση**: 13 επιχειρήσεις (76,47%)
- ❖ Σε σχέση με το **Σύνολο των Πωλήσεων**: 14 επιχειρήσεις (82,35%)
- ❖ Σε σχέση με το **Σύνολο των Κερδών**: 14 επιχειρήσεις (82,35%)
- ❖ Σε σχέση με τις **Επενδύσεις σε Πάγια**: 16 επιχειρήσεις (94,12%)
- ❖ Σε σχέση με τον **Αριθμό των Πελατών**: 15 επιχειρήσεις (88,24%)
- ❖ Σε σχέση με την **Απόσταση της πιο μακρινής αγοράς σε χιλιόμετρα**: 15 επιχειρήσεις (88,24%)

Γενικά οι επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην έρευνα παρουσιάζουν υγιή οικονομική πορεία με διαφαινόμενη τάση εξωστρέφειας και αύξησης του πελατολογίου τους.

Ερώτηση 3.4 α) Μπορείτε να προβλέψετε την απόδοση της επιχείρησής σας τα επόμενα 5 χρόνια;

	Μείωση	Καμία Αλλαγή	Αύξηση
Απασχόληση	II (2)	IIII (4)	IIIIIIIII (10)
Σύνολο Πωλήσεων		III (3)	IIIIIIIIIII (13)
Σύνολο Κερδών	II (2)	II (2)	IIIIIIIII (11)
Επενδύσεις σε Πάγια	I (1)	IIII (4)	IIIIIIIIIII (11)
Αριθμός Πελατών		I (1)	IIIIIIIIIII (14)
Απόσταση της πιο μακρινής αγοράς σε χιλιόμετρα		IIII (4)	IIIIIIIII (10)

Παρατηρώντας τις παραπάνω απαντήσεις συμπεραίνουμε ότι οι προβλέψεις της απόδοσης των επιχειρήσεων για τα επόμενα 5 χρόνια είναι σαφώς πιο αισιόδοξες σε σχέση με την

αποτύπωση της απόδοσης των επιχειρήσεων τα τελευταία 5 χρόνια. Ιδιαίτερα στον τομέα του νέου πελατολογίου διαφαίνεται από το σύνολο σχεδόν των επιχειρήσεων αυξητική τάση.

Ερώτηση 3.4 β) Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι οι εξαγωγές των προϊόντων σας μπορούν να συμβάλλουν στην αύξηση των οικονομικών σας μεγεθών;

Καθόλου	
Χαμηλό	I (1)
Μέτριο	
Ικανοποιητικό	IIIIII (6)
Σημαντικό	IIIIIIII (9)
ΔΞ/ΔΑ	I (1)

Οι 15 από 17 επιχειρήσεις (88,24%) θεωρούν πως οι εξαγωγές των προϊόντων τους μπορούν να συμβάλλουν σε σημαντικό ή ικανοποιητικό βαθμό στην αύξηση των οικονομικών τους μεγεθών. Ενώ μόλις 1 επιχείρηση (5,88%) πιστεύει ότι οι εξαγωγές των προϊόντων της δεν θα επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό τα οικονομικά της μεγέθη.

Ερώτηση 4.1 Εξάγετε κάποιο προϊόν σας στο εξωτερικό; Αν ναι, ποιο προϊόν και σε ποιες χώρες πραγματοποιείτε τις εξαγωγές σας; Τι ποσοστό επί των συνολικών πωλήσεων σας εξάγετε; Αν όχι, σε ποιες χώρες θα επιθυμούσατε να εξάγετε;

Οι 12 από τις 17 επιχειρήσεις (70,6 %) εξάγουν ήδη προϊόντα τους στο εξωτερικό.

- ❖ 8 (66,6%) εξάγουν στις ΗΠΑ
- ❖ 8 (66,6%) σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- ❖ 5 (41,6%) στην Γερμανία
- ❖ 4 (33,3%) στην Αυστραλία
- ❖ 3 (0,25%) στην Κύπρο
- ❖ 2 (16,6%) στην Νότιο Αφρική

Επίσης, από τις επιχειρήσεις που εξάγουν, 4 δεν απάντησαν όσον αφορά το ποσοστό επί των συνολικών πωλήσεων που εξάγουν, ενώ σε σχέση με αυτές που απάντησαν (8 επιχειρήσεις) έχουμε:

- ❖ 2 εξάγουν 10%
- ❖ 2 από 10% έως 30%
- ❖ 1 από 30% έως 50%
- ❖ 1 από 30% έως 50%
- ❖ 2 άνω 70%

Για τις επιχειρήσεις που δεν έχουν εξάγει προϊόντα τους, αλλά θα το επιθυμούσαν, ως επιθυμητή χώρα εξαγωγής δήλωσαν τις εξής: Γερμανία, Γαλλία, Αγγλία, Βέλγιο, Ελβετία, Ρωσία, Κινά και ΗΠΑ.

Ερώτηση 4.2 Θα επιθυμούσατε να εξάγετε στη Ρωσία κάποια προϊόντα σας;

- Αν ναι, ποια προϊόντα και γιατί μέχρι σήμερα δεν έχετε προβεί στην εξαγωγή τους;

- Αν όχι, για ποιο λόγο δεν επιθυμείτε κάτι τέτοιο;

Οι **16** από τις 17 (94,1%) επιθυμούν να εξάγουν στη Ρωσία κάποια από τα προϊόντα τους. Μόνο **1** επιχείρηση δεν είναι διατεθειμένη να εξάγει και ο λόγος είναι ότι αυτή την περίοδο δεν διαθέτει μεγάλα αποθέματα.

Ως προς τους λόγους που ενώ οι επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να εξάγουν στη Ρωσία, δεν έχουν προβεί στην εξαγωγή προϊόντων τους μέχρι σήμερα, έχουν σημειωθεί τα εξής:

- Μη εύρεση των κατάλληλων επαφών για ανεύρεση αντιπροσώπων/ εισαγωγέων
- Δεν βρέθηκε το κατάλληλο άτομο για να τους ενημερώσει
- Πολλά τα διαδικαστικά και τα έξοδα
- Δεν υπήρχε σοβαρή πρόταση αντιπροσώπευσης
- Γραφειοκρατία

Ερώτηση 4.3 Ποια πιστεύετε ότι είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προϊόντων σας, τα οποία θα συντελούσαν στην επιτυχή εξαγωγή τους (πωλήσεις) στη Ρωσία; Αριθμήστε με σειρά προτεραιότητας

Σε σχέση με το ποια πιστεύουν οι επιχειρήσεις ότι είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προϊόντων τους, τα οποία θα συντελούσαν στην επιτυχή εξαγωγή τους (πωλήσεις) στη Ρωσία, οι απαντήσεις έδειξαν τα εξής:

	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ				
	1η	2η	3η	4η	αδιαβάθμητη
Υψηλή ποιότητα προϊόντος	7	1	1		8
Ανταγωνιστικότητα τιμής		1	4	2	2
Διαφοροποίηση προϊόντος	1	6		1	4
Μελετημένη συσκευασία	1		3	3	5

Αναλύοντας τα παραπάνω, συμπεραίνουμε ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις απάντησαν πως το χαρακτηριστικό των προϊόντων τους που θα συντελέσει στην επιτυχή εξαγωγή τους, είναι πρώτα η **υψηλή ποιότητα του προϊόντος** τους, δεύτερον η **διαφοροποίηση του προϊόντος**, τρίτον η **μελετημένη συσκευασία** τους και τέλος η **ανταγωνιστικότητα της τιμής** τους.

Επίσης, λαμβάνοντας ως κριτήριο την επιλογή ή μη των καθορισμένων απαντήσεων, έχουμε:

- 1) την **υψηλή ποιότητα** του προϊόντος σημείωσε το **100%** των επιχειρήσεων (δηλαδή 17 επιχειρήσεις),
- 2) την **διαφοροποίηση του προϊόντος** σημείωσε το **70,6%** των επιχειρήσεων (12 επιχειρήσεις),
- 3) την **μελετημένη συσκευασία** του προϊόντος σημείωσε το **70,6%** των επιχειρήσεων (12 επιχειρήσεις),
- 4) την **ανταγωνιστικότητα της τιμής** του προϊόντος σημείωσε το **52,9%** των επιχειρήσεων (9 επιχειρήσεις),

Ερώτηση 4.4 Σε ποια ομάδα-στόχο θα απευθύνονταν οι εξαγωγές σας στη Ρωσία;

Παρατίθενται όλες οι απαντήσεις:

1	Χονδρεμπόρους
2	Σε αλυσίδες εστιατορίων
3	Χώρους εστίασης, catering, μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες
4	Εστίαση και κάβες αλλά και σε επιλεγμένα και ειδικευμένα ράφια υπεραγορών που προσφέρουν υψηλή ποιότητα
5	Σε όλο τον κόσμο
6	Σε βιομηχανίες τροφίμων, φαρμακευτικές κτλ.
7	ΔΞ/ΔΑ
8	Σε ευκατάστατο πληθυσμό
9	ΔΞ/ΔΑ
10	Σε φίλους της υψηλής γαστρονομίας
11	Εμπόρους κρέατος χονδρικής πώλησης
12	Σε όλο τον κόσμο
13	Μικρομεσαία αστική τάξη και πάνω
14	Σε καταναλωτές που θέλουν υψηλής ποιότητας προϊόντα
15	Χονδρικό - λιανικό εμπόριο
16	Σε εστιατόρια, wine bars, σε επιλεγμένα καταστήματα βιολογικών προϊόντων
17	Στην μεσαία τάξη

Ερώτηση 4.5 Κρίνετε ότι η παραγωγική δυναμικότητα της επιχείρησής σας (εγκαταστάσεις/ υποδομές, εξοπλισμός, ανθρώπινο δυναμικό) είναι ικανή να υποστηρίξει την εξαγωγή των προϊόντων σας; Αν όχι, τι πιστεύετε ότι θα έπρεπε να αλλάξει για να είναι εφικτή η εξαγωγή των προϊόντων;

Όλες οι επιχειρήσεις (σε ποσοστό 100%) κρίνουν ότι η παραγωγική δυναμικότητα της επιχείρησής τους (εγκαταστάσεις/ υποδομές, εξοπλισμός, ανθρώπινο δυναμικό) είναι ικανή να υποστηρίξει την εξαγωγή των προϊόντων τους στη Ρωσία.

Ερώτηση 4.6 Πιστεύετε ότι η υπάρχουσα συγκοινωνία (οδική, αεροπορική, ακτοπλοϊκή κλπ) εξυπηρετεί την εξαγωγή και έγκαιρη διάθεση των προϊόντων σας στην αγορά της Ρωσίας;

Σχετικά με το αν οι επιχειρήσεις πιστεύουν ότι η υπάρχουσα συγκοινωνία (οδική, αεροπορική, ακτοπλοϊκή κλπ) εξυπηρετεί την εξαγωγή και έγκαιρη διάθεση των προϊόντων τους στην αγορά της Ρωσίας, το 64,7% δηλώνει ναι, το 11,8% όχι και το 23,5% δηλώνει μέτρια.

ΝΑΙ	(11)
ΜΕΤΡΙΑ	(2)
ΟΧΙ	(4)

Ερώτηση 4.7 Ποιο θεωρείτε ως σημαντικότερο πλεονέκτημα από μια ενδεχόμενη εξαγωγή των προϊόντων σας στη Ρωσία; Αριθμήστε με σειρά προτεραιότητας

	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ					
	1η	2η	3η	4η	5η	αδιαβάθμητη
Τις οικονομίες κλίμακας	3	2	3	1	1	
Την αύξηση των πωλήσεων και των κερδών	6	6		1		3
Τη μείωση της εξάρτησης της επιχείρησης από την εγχώρια αγορά	4	3	2	2		2
Την απόκτηση τεχνογνωσίας			2	3	3	
Την ενδυνάμωση της θέσης του προϊόντος στην εγχώρια αγορά		1	3	2	2	1

Με βάση τα παραπάνω παρατηρούμε τα ακόλουθα:

- 1) την **αύξηση των πωλήσεων και των κερδών** σημείωσε το **94,12%** των επιχειρήσεων (δηλαδή 16 επιχειρήσεις),
- 2) τη **μείωση της εξάρτησης της επιχείρησης από την εγχώρια αγορά** σημείωσε το **76,47%** των επιχειρήσεων (13 επιχειρήσεις),
- 3) τις **οικονομίες κλίμακας** σημείωσε το **58,82,6%** των επιχειρήσεων (10 επιχειρήσεις),
- 4) την **ενδυνάμωση της θέσης του προϊόντος στην εγχώρια αγορά** σημείωσε το **52,94%** των επιχειρήσεων (9 επιχειρήσεις),
- 5) την **απόκτηση τεχνογνωσίας** σημείωσε το **47,06%** των επιχειρήσεων (8 επιχειρήσεις).

Ερώτηση 4.8 Ποια θεωρείτε ως σημαντικότερη πρόκληση/ απειλή από την εξαγωγή των προϊόντων σας στη Ρωσία; Αριθμήστε με σειρά προτεραιότητας

	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ					
	1η	2η	3η	4η	5η	αδιαβάθμητη
Τα αυξημένα κόστη παραγωγής ή λειτουργίας	1	8		1		
Τις προσαρμογές στη διοίκηση της επιχείρησης	1	1	2	1	4	
Τον ανταγωνισμό	1	1	6	2	1	
Την μακροπρόθεσμη απόδοση της επένδυσης	3	2	3	2	1	2
Τις γραφειοκρατικές διαδικασίες	8	1		2	1	1

Ανεξαρτήτως της σειράς προτεραιότητας έχουμε:

- 1) τις **γραφειοκρατικές διαδικασίες** σημείωσε το **83,35%** των επιχειρήσεων (δηλαδή 14 επιχειρήσεις),
- 2) την **μακροπρόθεσμη απόδοση της επένδυσης** σημείωσε το **76,476%** των επιχειρήσεων (13 επιχειρήσεις),
- 3) τον **ανταγωνισμό** σημείωσε το **64,70%** των επιχειρήσεων (11 επιχειρήσεις),
- 4) τα **αυξημένα κόστη παραγωγής ή λειτουργίας** σημείωσε το **58,82%** των επιχειρήσεων (10 επιχειρήσεις),
- 5) τις **προσαρμογές στη διοίκηση της επιχείρησης** σημείωσε το **52,94%** των επιχειρήσεων (9 επιχειρήσεις).

Ερώτηση 5.1 Ποια μέθοδο εξαγωγής ενός προϊόντος θεωρείτε ότι θα μπορούσατε να ακολουθήσετε;

Απευθείας εξαγωγές	(9)
Εξαγωγές μέσω τρίτων	(6)
Σύναψη συνεργασίας με επιχειρήσεις της αγοράς-στόχου	(10)
Άλλο	

Σε σχέση με τη μέθοδο εξαγωγής ενός προϊόντος, οι επιχειρήσεις θεωρούν περισσότερο σημαντικές τη σύναψη συνεργασίας με επιχειρήσεις της αγοράς-στόχου και τις απευθείας εξαγωγές και μετά τις εξαγωγές μέσω τρίτων.

Ερώτηση 5.2 Ποιον θεωρείτε καλύτερο τρόπο για την προώθηση των προϊόντων σας σε αγορές του εξωτερικού;

Διαφήμιση	(3)
Πρωθητικό υλικό	(6)
Προσωπικές επισκέψεις	(10)
Συμμετοχή σε εκθέσεις	(12)
Ιστοσελίδα της επιχείρησης	(8)
Άλλο	0

Οι επιχειρήσεις θεωρούν ως καλύτερο τρόπο για την προώθηση των προϊόντων τους σε αγορές του εξωτερικού, την συμμετοχή τους σε εκθέσεις. Ακολουθούν οι προσωπικές επισκέψεις και η δημιουργία ιστοσελίδας, ενώ λιγότερο σημαντικό θεωρούν το πρωθητικό υλικό και πολύ λιγότερο τη διαφήμιση.

Ερώτηση 5.3 Ποιους από τους παραπάνω τρόπους διαφήμισης εφαρμόζετε;

Διαφήμιση	(7)
Πρωθητικό υλικό	(6)
Προσωπικές επισκέψεις	(9)
Συμμετοχή σε εκθέσεις	(9)
Ιστοσελίδα της επιχείρησης	(11)

Άλλο	I (1)*
------	--------

* Κοινωνικά δίκτυα, οиноπαρουσιάσεις, συνεντεύξεις σε ειδικευμένα περιοδικά και γαστρονομικές βραδείες με μεσογειακές γεύσεις

Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν όλους τους τρόπους διαφήμισης, αλλά κυρίως την διαφήμιση μέσω της ιστοσελίδας τους.

Ερώτηση 5.4 Η επιχείρησή σας έχει συμμετάσχει σε Διεθνή έκθεση Τροφίμων και Ποτών; Αν ναι, τι οφέλη έχει αποκομίσει; Στη συμμετοχή αυτή, υπήρξε συμβολή/ συνδρομή τοπικού φορέα;

Οι 10 από τις 17 επιχειρήσεις δηλώνουν ότι έχουν συμμετάσχει σε Διεθνή έκθεση Τροφίμων και Ποτών και 3 εξ αυτών ότι υπήρξε συμβολή/ συνδρομή τοπικού φορέα. Ως προς τα οφέλη που αποκόμισαν από την συμμετοχή τους, τα σημαντικότερα είναι:

- Γνωριμίες, εμπειρίες και γνώσεις,
- Αναγνωσιμότητα προϊόντος,
- Επαφή με νέους και υπαρκτούς πελάτες,
- Καταγραφή νέων τάσεων της αγοράς
- Νέο πελατολόγιο σε αγορές του εξωτερικού

Ερώτηση 5.5 Γνωρίζετε την ισχύουσα νομοθεσία και τις διαδικασίες εξαγωγών και εκτελωνισμού για τρόφιμα και ποτά;

Ως προς τη γνώση της ισχύουσας νομοθεσίας και τις διαδικασίες εξαγωγών και εκτελωνισμού για τρόφιμα και ποτά, οι 11 από τις 17 επιχειρήσεις (64,70%) δήλωσαν ότι τις γνωρίζουν, ενώ 4 (23,53%) δήλωσαν πως δεν τις γνωρίζουν καθόλου.

ΝΑΙ	IIIIIIIIII (11)
ΟΧΙ	IIII (4)
ΛΙΓΟ	I (1)
ΔΞ / ΔΑ	I (1)

Ερώτηση 5.6 Θεωρείτε ότι το θεσμικό πλαίσιο και οι γενικότερες συνθήκες στην Ελλάδα ευνοούν τις εξαγωγές προϊόντων;

- Αν ναι, με ποιον τρόπο;
- Αν όχι, τι πρέπει να αλλάξει;

ΝΑΙ	IIII (4)
ΟΧΙ	IIIIIIIIII (9)
ΔΞ / ΔΑ	IIII (4)

Μόνο 4 επιχειρήσεις (23,53%) απάντησαν θετικά, ενώ αρνητικά απάντησαν 9 (52,94%) και οι υπόλοιπες 4 (23,53%) δεν απάντησαν καθόλου.

Οι επιχειρήσεις που απάντησαν αρνητικά ανέφεραν ότι χρειάζεται:

- καλύτερη ενημέρωση των επιχειρήσεων
- περισσότερη βοήθεια από το κράτος
- εξάλειψη της γραφειοκρατίας
- απλούστευση των χρονοβόρων διαδικασιών / μεγαλύτερη ευελιξία
- να καταργηθεί ο αναποτελεσματικός θεσμός του εμπορικού ακόλουθου στις πρεσβείες
- να επιταχυνθεί η επιστροφή του φπα των εξαγωγών
- να δημιουργηθούν εξειδικευμένες υπηρεσίες στοχευμένες στα εξαγόμενα ελληνικά προϊόντα.

3.5 Συμπεράσματα Έρευνας

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- ✓ Γενικά υπάρχει θετική στάση των επιχειρήσεων για την προώθηση και εξαγωγή των προϊόντων τους στην αγορά της Ρωσίας.
- ✓ Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων είναι πιστοποιημένη με κάποιο Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας.
- ✓ Σχεδόν το σύνολο των επιχειρήσεων (88,24%) θεωρεί πως οι εξαγωγές των προϊόντων τους μπορούν να συμβάλλουν σε σημαντικό ή ικανοποιητικό βαθμό στην αύξηση των οικονομικών τους μεγεθών.
- ✓ Σε ποσοστό 70,6 % οι επιχειρήσεις εξάγουν ήδη τα προϊόντα τους στο εξωτερικό.
- ✓ Σε ποσοστό 94,1 % οι επιχειρήσεις επιθυμούν να εξάγουν στη Ρωσία κάποια από τα προϊόντα τους
- ✓ Για τις επιχειρήσεις που δεν έχουν εξάγει προϊόντα τους, αλλά θα το επιθυμούσαν, ως προτιμώμενη χώρα εξαγωγής δήλωσαν τις εξής: Γερμανία, Γαλλία, Αγγλία, Βέλγιο, Ελβετία, Ρωσία, Κίνα και ΗΠΑ.
- ✓ Οι λόγοι για τους οποίους οι επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να εξάγουν στη Ρωσία, δεν έχουν προβεί στην εξαγωγή προϊόντων τους μέχρι σήμερα, είναι οι εξής:
 - Μη απόκτηση των κατάλληλων επαφών για ανεύρεση αντιπροσώπων/ εισαγωγέων
 - Δεν βρέθηκε το κατάλληλο άτομο για να τους ενημερώσει
 - Πολλά τα διαδικαστικά και τα έξοδα
 - Δεν υπήρχε σοβαρή πρόταση αντιπροσώπευσης
 - Γραφειοκρατία

- ✓ Οι περισσότερες επιχειρήσεις θεωρούν πως το χαρακτηριστικό των προϊόντων τους που θα συντελούσε στην επιτυχή εξαγωγή τους, είναι πρώτα «η υψηλή ποιότητα του προϊόντος» τους, δεύτερον «η διαφοροποίηση του προϊόντος», τρίτον «η μελετημένη συσκευασία» τους και τέλος «η ανταγωνιστικότητα της τιμής» τους.
- ✓ Όλες οι επιχειρήσεις κρίνουν ότι η παραγωγική δυναμικότητα της επιχείρησής τους (εγκαταστάσεις/ υποδομές, εξοπλισμός, ανθρώπινο δυναμικό) είναι ικανή να υποστηρίξει την εξαγωγή των προϊόντων τους στη Ρωσία.
- ✓ Σε ποσοστό 64,7 % οι επιχειρήσεις πιστεύουν ότι η υπάρχουσα συγκοινωνία (οδική, αεροπορική, ακτοπλοϊκή κλπ) εξυπηρετεί την εξαγωγή και έγκαιρη διάθεση των προϊόντων τους στην αγορά της Ρωσίας.
- ✓ Οι επιχειρήσεις θεωρούν ως σημαντικότερο πλεονέκτημα από μια ενδεχόμενη εξαγωγή των προϊόντων τους στη Ρωσία: α) την αύξηση των πωλήσεων και των κερδών τους, β) τη μείωση της εξάρτησης της επιχείρησης από την εγχώρια αγορά, γ) τις οικονομίες κλίμακας, δ) την ενδυνάμωση της θέσης του προϊόντος στην εγχώρια αγορά και ε) την απόκτηση τεχνογνωσίας.
- ✓ Οι επιχειρήσεις θεωρούν ως σημαντικότερη πρόκληση/ απειλή από την εξαγωγή των προϊόντων τους στη Ρωσία: α) τις γραφειοκρατικές διαδικασίες, β) την μακροπρόθεσμη απόδοση της επένδυσης, γ) τον ανταγωνισμό, δ) τα αυξημένα κόστη παραγωγής ή λειτουργίας, ε) τις προσαρμογές στη διοίκηση της επιχείρησης.
- ✓ Σε σχέση με τη μέθοδο εξαγωγής ενός προϊόντος, οι επιχειρήσεις θεωρούν περισσότερο σημαντικές τη σύναψη συνεργασίας με επιχειρήσεις της αγοράς-στόχου και τις απευθείας εξαγωγές και μετά τις εξαγωγές μέσω τρίτων.
- ✓ Οι επιχειρήσεις θεωρούν ως καλύτερο τρόπο για την προώθηση των προϊόντων τους σε αγορές του εξωτερικού, την συμμετοχή τους σε εκθέσεις.
- ✓ Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν όλους τους τρόπους διαφήμισης, αλλά κυρίως την διαφήμιση μέσω της ιστοσελίδας τους.
- ✓ Το 58,82 % των επιχειρήσεων δηλώνει ότι έχει συμμετάσχει σε Διεθνή έκθεση Τροφίμων και Ποτών.
- ✓ Τα σημαντικότερα οφέλη που αποκόμισαν οι επιχειρήσεις από τη συμμετοχή τους είναι τα εξής:
 - Γνωριμίες, εμπειρίες και γνώσεις,
 - Αναγνωσιμότητα προϊόντος,
 - Επαφή με νέους και υπαρκτούς πελάτες,
 - Καταγραφή νέων τάσεων της αγοράς
 - Νέο πελατολόγιο σε αγορές του εξωτερικού

- ✓ Το 64,70 % των επιχειρήσεων γνωρίζει την ισχύουσα νομοθεσία και τις διαδικασίες εξαγωγών και εκτελωνισμού για τρόφιμα και ποτά.
- ✓ Οι περισσότερες επιχειρήσεις (δηλαδή το 52,94%) θεωρούν ότι το θεσμικό πλαίσιο και οι γενικότερες συνθήκες στην Ελλάδα δεν ευνοούν τις εξαγωγές προϊόντων.
- ✓ Τέλος, οι επιχειρήσεις θεωρούν ότι για την βελτίωση του πλαισίου εξαγωγών, χρειάζεται :
 - καλύτερη ενημέρωση των επιχειρήσεων
 - περισσότερη βοήθεια από το κράτος
 - εξάλειψη της γραφειοκρατίας
 - απλούστευση των χρονοβόρων διαδικασιών/ μεγαλύτερη ευελιξία
 - κατάργηση του αναποτελεσματικού θεσμού του εμπορικού ακόλουθου στις πρεσβείες
 - να επιταχυνθεί η επιστροφή του ΦΠΑ των εξαγωγών
 - να δημιουργηθούν εξειδικευμένες υπηρεσίες στοχευμένες στα εξαγόμενα ελληνικά προϊόντα.

Πακέτο Εργασίας 1.2: Πλήρης κατηγοριοποίηση
τροφίμων και ποτών και περιγραφή των
χαρακτηριστικών αυτών

1. Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της μελέτης Logistics του έργου «Συν-Πράττω» πραγματοποιείται κατηγοριοποίηση των σημαντικότερων τροφίμων και ποτών που παράγονται στην περιοχή εφαρμογής του εν λόγω έργου:

- Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (Δωδεκάνησος),
- Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (Λέσβος, Χίος, Σάμος),
- Κύπρος.

Το Παραδοτέο 1.2 παρουσιάζονται τα προϊόντα που προέρχονται από τον πρωτογενή τομέα της περιοχής εφαρμογής και παρουσιάζουν δυνατότητες εξαγωγών.

2. Κατηγοριοποίηση Τροφίμων και Ποτών

2.1 Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (Δωδεκάνησος)

Η εδαφική φυσιογνωμία του νησιωτικού συμπλέγματος της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου είναι κυρίως ορεινή και ημιορεινή (72,5%). Από το σύνολο της εδαφικής επιφάνειας της Περιφέρειας καλλιεργείται το 16,7% (η ποσοστιαία αναλογία στο σύνολο της χώρας είναι 29,9%). Ως κτηνοτροφική γη χρησιμοποιείται το 51,6% της συνολικής επιφάνειας, ενώ οι δασικές εκτάσεις καλύπτουν το 13,2% οφειλόμενο κυρίως στο Νομό Δωδεκανήσου.

Η φυτική παραγωγή χαρακτηρίζεται από την έντονη παρουσία ετήσιων καλλιεργειών, τα σιτηρά για καρπό, τις κτηνοτροφές για σανό και καρπό καθώς και ορισμένων κηπευτικών. Στην ομάδα των μόνιμων φυτειών το οικονομικό ενδιαφέρον επικεντρώνεται στα οινοστάφυλλα, τα εσπεριδοειδή και τους ελαιώνες κυρίως για παραγωγή ελαιολάδου.

Οι μονάδες επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων έχουν σχετικά σημαντική παρουσία στην Περιφέρεια, ενώ ως προς την κλαδική διάρθρωση της μεταποίησης σημειώνεται ότι ο κλάδος «τρόφιμα – ποτά» κατέχει από τα μεγαλύτερα ποσοστά σε αριθμό επιχειρήσεων και κύκλο εργασιών.

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα σημαντικότερα προϊόντα που παράγονται και συσκευάζονται στη Δωδεκάνησο. Κατά κύριο λόγο, η μεγαλύτερη παραγωγή γίνεται στα νησιά Ρόδος, Αστυπάλαια και Κως.

Όσον αφορά τα τρόφιμα, στη Δωδεκάνησο παράγονται:

- Προϊόντα αρτοποιίας: Κουλούρια, παξιμάδια, κιτρινοκούλουρα, γαλατοκούλουρα. Διατίθενται σε συσκευασίες 250γρ., 350 γρ., 400 γρ. και 700 γρ.
- Γαλακτοκομικά προϊόντα: Γάλα φρέσκο σε συσκευασίες 500ml και 1L, γιαούρτι σε συσκευασία 250γρ.
- Ιχθυρά σε άλμη: Αχινός, πεταλίδα, φούσκα, πίνια, φύκια, σαρδέλες, πορφύρα, νυχάκι, σκουμπρί, σολωμός *capracio*, μαριναρισμένα μύδια, χταπόδι σαλάτα, σαλάτα θαλασσινών, ατζούγιες, κολιός, λακέρδα, συμιακό γαριδάκι. Διατίθενται σε συσκευασίες 200γρ., 500 γρ. και 1 κιλού
- Αλίπαστα: Κολιός, πατέ κολιού, γαύρος, σκουμπρί, αυγοτάραχο. Διατίθενται σε συσκευασίες 380γρ., 740γρ., 1.230γρ. και 2.450γρ.
- Μέλι: Θυμαρίο, ανθέων, κωνοφόρων, με ξηρούς καρπούς. Διατίθενται σε συσκευασίες 250γρ., 450γρ., 950γρ., 5 κιλών και 25 κιλών.
- Προϊόντα μελιού και μέλισσας: Βασιλικός πολτός, γύρη, εκχύλισμα πρόπολης, λουκούμια, μελεκούνια. Διατίθενται σε διάφορες συσκευασίες.

Συγκεκριμένα, το μέλι της Ρόδου και του Νοτίου Αιγαίου βραβεύεται ετησίως ως ένα από τα καλύτερα στον κόσμο και αποτελεί ιδιαίτερο κεφάλαιο για την Ρόδο. Ιδιαίτερο γλύκισμα των Δωδεκανήσων που βασίζεται στο μέλι είναι το μελεκούνι (μέλι με σουσάμι).

Στην κατηγορία των **ποτών**, ιδιαίτερη θέση στη Δωδεκανησιακή παραγωγή καταλαμβάνουν τα παρακάτω:

- Οίνοι: Ερυθροί, λευκοί, ροζέ. Ξηροί, γλυκοί, ημίξηροι διαφόρων ποικιλιών. Διατίθενται σε φιάλες 375ml, 500ml και 750ml.
- Οινοπνευματώδη: Ούζο, σούμα, μπύρα, κοριαντολίνο, μπράντυ. Διατίθενται σε διάφορες συσκευασίες.
- Αναψυκτικά: Διατίθενται σε φιάλες 330ml, 500ml και 1,5L.

Τα κρασιά της Ρόδου και οι τοπικές ποικιλίες της Αμπέλου είναι χαρακτηρισμένα ως ΠΟΠ και ΟΠΑΠ (Προϊόντα Γεωγραφικής Ένδειξης και Οίνοι Προέλευσης Ανωτέρας Ποιότητας). Ξεχωριστή θέση κατέχει ο αφρώδης οίνος της Ρόδου. Πλην των δύο μεγάλων εταιριών (CAIR, EMERY) υπάρχουν στα χωριά της Ρόδου, κυρίως τα ορεινά, στις πλαγιές του Αττάβυρου και προφήτη Ηλία, μικρά οινοποιεία που παράγουν ντόπιο κρασί.

2.2 Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (Λέσβος, Χίος, Σάμος)

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου χαρακτηρίζεται σαν αγροτική περιοχή και ο αγροτικός τομέας κατέχει σημαντική θέση στην όλη παραγωγική διαδικασία.

Ο αγροτικός τομέας χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη δυναμικών κλάδων (ελαιοκαλλιέργεια, αμπελοκαλλιέργεια, μαστιχοκαλλιέργεια, ιχθυοκαλλιέργεια, αλιεία, κτηνοτροφία). Σ' αυτούς απασχολείται το μεγαλύτερο μέρος του ενεργού πληθυσμού. Η δραστηριότητα των κλάδων αυτών διαφοροποιείται από περιοχή σε περιοχή και χαρακτηρίζει τις περιοχές αυτές. Είναι κλάδοι στους οποίους απασχολείται κατά παράδοση ο τοπικός πληθυσμός και με παραδοσιακά συστήματα καλλιέργειας. Στο γεγονός αυτό, αλλά και στις ιδιαίτερες εδαφικές και κλιματολογικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν την Περιφέρεια οφείλεται η παραγωγή παραδοσιακών – βιολογικών επώνυμων προϊόντων, καθώς και δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης της βιολογικής παραγωγής προϊόντων.

Η κατάσταση στον τομέα της βιομηχανίας – βιοτεχνίας και μεταποίησης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης, πράγμα το οποίο οφείλεται, βασικά στην έλλειψη πρώτων υλών, στο υψηλό κόστος μεταφοράς προς και από την Ηπειρωτική Ελλάδα και στην έλλειψη τεχνογνωσίας στον τομέα της παραγωγής, αλλά κυρίως στον τομέα της προώθησης των προϊόντων.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που υπάρχουν σήμερα λειτουργούν σε οικογενειακή βάση και περιορίζονται σε δραστηριότητες που αναπτύσσονται με βάση την εκμετάλλευση μιας τοπικής ύλης ή παράδοσης σε ένα συγκεκριμένο κλάδο όπως π.χ. η μαστίχα στη Χίο, η ελιά στη Λέσβο, η ελαιοκομία στη Λέσβο, το αμπέλι στη Σάμο και στη Λήμνο.

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα σημαντικότερα προϊόντα που παράγονται και συσκευάζονται στις περιφερειακές ενότητες Λέσβου, Σάμου, Χίου.

Στην κατηγορία των **τροφίμων** ξεχωρίζουν:

- Προϊόντα αρτοποιίας: Παξιμάδια, κουλούρια. Διατίθενται σε συσκευασίες 300γρ. και 600γρ.
- Γαλακτοκομικά προϊόντα: Λαδοτύρι, φέτα, κασέρι, γραβιέρα, καλουπάκι, κεφαλοτύρι, μυζήθρα, τυροβολάκι, κασικίσιο τυρί, καλαθάκι, μελίχλωρο, κασκαβάλι, βούτυρο. Διατίθενται σε μικρές και μεγάλες συσκευασίες.
- Ελαιόλαδο: Διατίθεται σε μικρές και μεγάλες συσκευασίες.
- Χειροποίητα ζυμαρικά: Φλωμάρια, αυτούδια, κουσκούσι, μακαρόνια. Διατίθενται σε συσκευασίες 400γρ. και 500γρ.
- Ιχθυρά κατεψυγμένα: κοκκινόψαρο, γαύρος, φαγκρί, σαρδέλες, βακαλάος, σαλάχι, πανγκάσιο, μαγιάντικο, γαλέος, γλώσσα, σολωμός, χταπόδι, καλαμάρι, σουπιά, αστακός, караβίδες, γάμπαρη, γαρίδες, μύδια. Διατίθενται σε μικρές και μεγάλες συσκευασίες.
- Αλίπαστα: Αντζούγιες, σαρδέλες, κολιοί, σκουμπρί. Διατίθενται σε μικρές και μεγάλες συσκευασίες.

- Προϊόντα μαστίχας: Μαστίχα ψιλή, μεσαία και χονδρή. Σκόνη μαστίχας, τσίκλα, μαστιχέλειο, μαστιχόνερο, αλείμματα, υποβρύχιο, καραμέλες, σοκολάτα, καφές, παστέλι. Διατίθενται σε μικρές συσκευασίες.

Στην κατηγορία των **ποτών**, ιδιαίτερη θέση καταλαμβάνουν:

- Οίνοι: Ερυθροί, λευκοί, ροζέ. Ξηροί, γλυκοί, ημίξηροι διαφόρων ποικιλιών. Διατίθενται σε φιάλες 375ml, 500ml και 750ml.
- Ούζο: Διατίθεται σε διάφορες συσκευασίες.
- Χυμοί: Διατίθεται σε συσκευασίες 500ml και 1L.

2.3 Κύπρος

Για την Κύπρο, ο αγροτικός τομέας και ο τομέας μεταποίησης τροφίμων και ποτών έχει μεγάλη σημασία για τους παρακάτω λόγους:

- Οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων συμβάλλουν ουσιαστικά στον περιορισμό του ελλειμματικού εμπορικού ισοζυγίου, αφού τα ακατέργαστα και μεταποιημένα τρόφιμα με αξία περίπου 170 εκατομμύρια ευρώ κατέχουν την πρώτη θέση, και
- συνεισφέρουν κατά περίπου 7% στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν.

Σήμερα ο τομέας της καλλιέργειας και παραγωγής κρασιού στην Κύπρο, αποτελεί το σημαντικότερο πεδίο αγροτικής παραγωγής. Περίπου το 25% του αγροτικού πληθυσμού της Κύπρου ασχολείται με την αμπελοκαλλιέργεια.

Τα αμπέλια αντιπροσωπεύουν περίπου το 13% της συνολικής καλλιεργούμενης περιοχής της Κύπρου, ενώ συνεισφέρουν στο 7% της συνολικής αξίας της αγροτικής παραγωγής.

Ο αμπελώνας της Κύπρου και ο βασικός πυρήνας των δραστηριοτήτων οινοποίησης τοποθετούνται γεωγραφικά (κυρίως) στις περιοχές που περικλείονται από την ευρύτερη αγροτική περιφέρεια της Λεμεσού και της Πάφου, στο νότιο τμήμα του νησιού.

Οι οίνοι της Κύπρου αποτελούν τα βασικότερα προϊόντα του νησιού: Ερυθροί, λευκοί, ροζέ. Ξηροί, γλυκοί, ημίξηροι διαφόρων ποικιλιών. Διατίθενται σε φιάλες 375ml, 500ml και 750ml